

THEO S O F I A

nr 3 • juni 2009 • jaargang 110

In dit nummer:

De macht van geluid – Radha Burnier
Ruimte en denkvermogen – Edi D. Bilimoria

De innerlijke reis – Erica Letzerich
Verkenningen met betrekking tot de leringen van
J. Krishnamurti – P. Krishna

Het ontdekken van de verborgen volmaaktheid – Ricardo Lindemann
Kosmische evolutie

Bewustzijn voorbij de grenzen – Peter J. Smit
Wie was... Gustav Meyrink

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar worden gemaakt of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningingen of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en ernaar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

THEOSOFIA

Jaargang 110 nummer 3, juni 2009
Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland
ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman,
Wies Kuiper,
Els Rijnaker (hoofdred.)
Peter Smit

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen:

Nederland en België voor
2009: € 25,-
Daarbuiten worden verzendkosten extra in rekening gebracht. Administratiekosten bij herinnering bedragen € 5,-
Losse nummers € 4,25
excl. evt verzendkosten.

Zetwerk:

Willy van Vledder
Omslag en kleur:
Richard van Dijk
Druk: A-D Druk bv / Zeist

© 2009

Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Inhoud

De macht van geluid Radha Burnier	91
Ruimte en denkvermogen Edi D. Bilimoria	95
De innerlijke reis Erica Letzerich	98
Verkenningen met betrekking tot de leringen van J. Krishnamurti P. Krishna	101
Het ontdekken van de verborgen volmaaktheid Ricardo Lindemann	107
Kosmische evolutie	114
Bewustzijn voorbij de grenzen Peter J. Smit	116
Wie was... Gustav Meyrink	123
Verenigingsnieuws	127
Adressen Theosofische Vereniging	131

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, of op enig andere
wijze, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting
gebracht, tenzij vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen.

Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan om religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken, is welkom als lid. Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

De macht van geluid

– Radha Burnier

De ervaring toont aan dat geluid en spraak invloed hebben op het bewustzijn, niet alleen op het menselijk bewustzijn, maar zelfs op dat van dieren en planten. Zelfs één enkele lettergreep of één enkel zinsdeel kan een storend effect hebben op een luisteraar wanneer het beladen is met trillingen van woede of afkeer. Aan de andere kant kan een eenvoudig woord of geluid troost en hoop geven als liefde en sympathie er de krachten achter zijn.

Het universum is samengesteld uit trillingen die zich aan ons openbaren als geluid, kleur, vorm of heel subtiele schokeffectjes op het bewustzijn. Het aloude Indiase gedachtegoed en de occulte leringen verwijzen naar het bestaan van geluid in vier dimensies, waarvan de laagste is wat wij normaliter geluid noemen. In *De Geheime Leer* schrijft mevrouw Blavatsky (HPB) dat de hele ‘cosmos’ bestaat uit dit laagste geluidsniveau dat bekend staat als *vaikhari* (*Ganesh*: het gesprokene); op het subtielere niveau van *madhyama* (*Ganesh*: het midden, de relatie tussen het goddelijke en het menselijke) is geluid het licht van de Logos (of Isvara); op een nog subtieler niveau wordt geluid *pasyanti* genoemd, dat de Logos zelf is; en voorbij dit alles ligt *para*, geluid als de Opperste Realiteit, de scheppende kracht van de Realiteit die manifestatie in beweging brengt en van energie voorziet. Zoals de christelijke manuscripten het verwoorden: ‘*In het begin was het woord, en het woord was bij God, en het woord was God.*’ Hier naar wordt in andere religies op andere manieren verwezen. Er wordt bijvoorbeeld gezegd dat Shiva en Shakti

één zijn, waarbij Shiva het bewustzijns-aspect vormt en Shakti de scheppende kracht die onlosmakelijke geïntegreerd is met dat bewustzijn.

Er zijn andere interessante beweringen van Blavatsky. Zij zegt dat geluid zo'n overweldigende kracht heeft dat degenen die occulte kennis bezitten geluid kunnen produceren dat de piramide van Cheops in de lucht zou kunnen verheffen of een stervende man die zijn laatste adem uitblaast nieuw leven in kan blazen en hem van nieuwe levenskracht kan voorzien. Dit is misschien het soort kracht die rishi's zouden kunnen uitoefenen, want er wordt wel gezegd dat een verwensing, uitgesproken door een rishi, enorme kracht bezit; evenzo een zegen die hij kan uitspreken.

Alle religies hebben heilige woorden gebruikt, zoals aum en amen, waarvan gezegd wordt dat ze fonetisch lijken op 'één van de geheime namen van de Ene Eeuwige, Altijd Aanwezige Godheid'. De mantra's of spreuken worden gezien als combinaties van geluid met getallen en cijfers die een respons oproepen van de hogere werelden wanneer de combinatie gemaakt wordt met kennis. Mevrouw Blavatsky verklaart dat waar de bekende zin *Om mani padme hum* door gewone mensen geïnterpreteerd wordt als 'het juweel in de lotus' zij esoterisch verwijst naar de God in ons hart, de eenheid tussen mens en universum. De lotus is het universele symbool van de cosmos als absolute totaliteit; het juweel is de spirituele mens, of God. Deze woorden van Blavatsky geven ook een aanwijzing om de grote eerbied en het geloof te begrijpen dat gehecht wordt aan het gebruik van het heilige woord aum, dat de diepe affiniteit aanduidt tussen microkosmos en macrokosmos.

Het is echter belangrijk het verband te beseffen tussen het uitspreken van deze speciale combinaties van geluiden en de zuiverheid of anderszins van de persoon die ze gebruikt. 'Uitgesproken door een heel heilig en zuiver mens', kan het woord aum hogere machten omlaag roepen; wanneer een gemiddeld goed mens het woord op de juiste manier uitspreekt, zal het hem helpen om moreel sterker te worden, vooral als hij mediteert op de onuitsprekelijke glorie in hemzelf; maar 'wee de mens die het uitspreekt na het plegen van een verstrekkende misdaad'. Ook in de Yoga Sutras wordt gezegd dat aum betekent Isvara (Logos), maar de herhaling van het woord (*japa*) moet vergezeld gaan van meditatie over het belang ervan.

De ethische en religieuze leringen van de wereld hebben vaak het belang benadrukt van juist spreken en juiste gedachten. Juist spreken moet waar, helpend en vriendelijk zijn. Aangezien spreken en denken innig verbonden zijn, geldt dit ook voor juist denken. Ieder woord en iedere gedachte die iemand uit moet noodzakelijkerwijs juist in bovengenoemde zin zijn, als het doel is om werkelijk nut voor zichzelf alsook voor anderen teweeg te brengen. '*Aum betekent juist handelen, niet alleen maar lippenklank. U moet het in daden zeggen*' (HPB in *De GL*). Het belang hiervan wordt duidelijk uit het commentaar over hoe verschillend de effecten zijn wanneer deze heilige lettergreep gezongen wordt door een zuiver en heilig mens, een gewoon mens, of iemand die een misdaad of ernstige fouten begaan heeft. Het leven van een zuiver leven impregneert het geluid met een energie die een onnadenkende levenswijze niet kan opwekken. Om te leren zuiver te zijn,

hetgeen betekent volstrekt zonder zelfzucht, zijn ervaringen in deze moeilijke fysieke wereld noodzakelijk. Hier beneden is het gevoel van afgescheidenheid heel sterk, hetgeen leidt tot illusies die moeilijk te verdrijven zijn. Dus worden wij beproefd wat onmogelijk is in de ijlere werelden. Vooraanstaande helderzienden vermelden dat er in de ijlere werelden een begripen is van fysieke levenservaringen wat wij niet kunnen hebben zolang wij in het fysieke lichaam leven. Verdriet en degradatie worden bijvoorbeeld herkend als zijnde van voorbijgaande aard en zelfs van de laagste of ruwste mensen wordt erkend dat zij goddelijke mogelijkheden hebben. Dit maakt groot verschil voor ons gedrag en onze relaties.

Advies om naar aanleiding van ons huidige gezichtspunt geen conclusies over anderen te trekken is van het allergrootste belang. We begrijpen dat wat lelijk in iemands karakter lijkt alleen maar een stadium kan zijn dat doorgemaakt moet worden voordat de schoonheid van de ziel geopenbaard wordt. Er is een hoger gezichtspunt van waaruit alle dingen anders gezien kunnen worden. Wanneer wij anders zien, handelen wij beter en zal alles wat wij denken en zeggen welwillend zijn.

Moraliteit, welvarendheid en politiek

In één van haar voordrachten stelde Annie Besant dat politiek één van de methoden moet zijn waardoor de naties gelukkiger en voorspoediger kunnen worden. Toen zij onderwijswerk op zich nam, na haar aankomst in India, probeerde zij het fundament te leggen voor een vrije natie door te trachten een gevoel van waarden op te bouwen in de jonge mannen en vrouwen die

naar haar onderwijsinstellingen toestroomden. Zij benadrukte een nobel karakter als de grondslag om het land op te bouwen en dit diende niet alleen bereikt te worden door formele lessen, maar door het voorbeeld van de leraren, op het sportveld, door de beoefening van de kunsten die de psyche gevoeliger maken enzovoort. Zo werd politiek, zoals de woordenboekbetekenis het formuleert, 'de wetenschap en kunst van het besturen', hetgeen niet alleen sociale en materiële voorspoed verzekert, maar ook morele en spirituele ontwikkeling.

Zo'n verheven idee bestond als deel van de sociale orde in het aloude Griekenland, India en andere landen met een grootse cultuur. Helaas is in de huidige tijd de politiek verworden tot een spel om macht te winnen, om weelde te verwerven en zonder scrupules mensen en gelegenheden voor zelfpromotie uit te buiten. Op zijn best is het doel van het politieke spel het verkrijgen van materiële voorspoed, maar vaak scheidt het de rijken op drastische wijze van de armen. Net als Annie Besant legde de heer Gandhi de mensen van India een concept voor van de ideale staat, of Rama-Rajya, waar de mensen welvaart genoten omdat welwillendheid en rechtvaardigheid de bestuursprincipes waren en van de heerser en de edelen verwacht werd dat zij het goede voorbeeld zouden geven.

Ook Plato schreef erover dat de staat een instrument was om vanuit een mededogende zienswijzeplannen te maken voor ontwikkeling: *'Als een deel van het lichaam lijdt, voelt het gehele lichaam de pijn en sympathiseert het volkomen met het aangedane deel.'* De politici en de bestuurders zijn verantwoordelijk voor de voorspoed van de

natie en moeten de juiste filosofische en morele principes vinden en alleen daardoor kan dit worden bereikt. Jammer genoeg is op het politieke vlak moraliteit nauwelijks waarneembaar, zozeer dat in de meeste, zo niet alle landen de mensen politici niet vertrouwen en evenmin geloven wat zij zeggen. Over het stellen van een voorbeeld bestaan er hoegenaamd geen verwachtingen.

De vooraanstaande geleerde professor P.V. Kane heeft eens gezegd: *‘De regeringsfuncties [in het aloude India] mochten niet eindigen bij het handhaven van vrede en orde, maar de regering moest een instrument zijn voor de verspreiding van cultuur... bovendien zijn er historische bewijzen die aantonen dat deze denkbeelden in feite in praktijk gebracht werden door koningen van het aloude India zoals Asoka [gezien als een vroegere incarnatie van kolonel Olcott].’*

De filosofie achter de regering was dat de mens een spirituele entiteit is, niet alleen maar een lichaam, die andere dimensies bergt in zijn wezen, en hiermee dient rekening te worden gehouden in de regeringsstructuur, de wetten en de regeringsinstituten. Politici moeten ophouden met hun machts-honger en in plaats daarvan zich wijden aan wijsheid, om de staat te ontwikkelen. Een universele blik, respect voor morele waarden en een oprecht verlangen de mensen te dienen moeten de aanvaarde vereisten zijn, niet een vermogen tot het verwerven van geld en dit te gebruiken om stemmen te winnen en een leven vol voorrechten te leiden.

De filosofische idealen die het politieke gebied in perspectief zetten kun-

nen natuurlijk niet statisch zijn. Er zijn dramatische veranderingen in de wereld opgetreden, zoals verbeteringen in de communicatiemiddelen en de snelheid van reizen en handelen. De wereldnaties zijn onderling verbonden als nooit tevoren, maar zij werken niet met elkaar samen voor het welzijn van de wereld als geheel. De tijd is gekomen om een stevige basis van essentiële waarden en moraliteit in internationale relaties te vestigen, hetgeen in vroeger jaren geen probleem was. Internationale wetten moeten wereldwijde rechtvaardigheid bewerkstelligen en niet functioneren ten bate van de rijken en machtigen. Aan de andere kant mag er ook geen monolithische, inflexibele sociale orde zijn. Wij moeten de gevarieerde culturen van de wereld toestaan hun eigen genialiteit te berde te brengen om de cultuur en de welvarendheid van de hele wereldpopulatie te vergroten. Deze welvarendheid moet alomvattend zijn, niet alleen economisch en materieel, maar ook moreel, cultureel en spiritueel.

Ook de technologie heeft een nieuwe situatie geschapen die dringend de aandacht van politieke denkers vereist. Globale en holistische zorg om de aarde te behoeden voor ernstige milieu-verslechtering is vereist om geschikte politieke beleidslijnen te formuleren, gebaseerd op ethische principes. Universele samenwerking, onderbouwd door wetten die geschikt zijn voor de wederopbouw van gelijkwaardige internationale relaties, en snelle milieutechnische hervormingen kunnen onze planeet misschien nog behoeden voor een ramp.

Uit: *The Theosophist*, mei 2006
Vertaling: A.M.I.

Ruimte en denkvermogen

– Edi D. Bilimoria

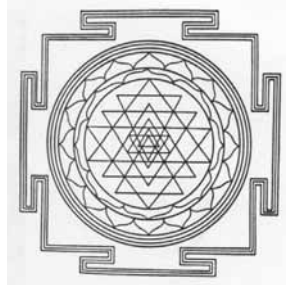
Paul Brunton:

Wij moeten beginnen met het vergeestelijken van de Ruimte en het ruimtelijk maken van het Denkvermogen.

Ludwig van Beethoven:

Brahma; zijn geest is in zichzelf gewikkeld.

Hij, de machtige, is aanwezig in ieder deel van de ruimte.

Dr. Edi D. Bilimoria is raadgevend ingenieur, musicus en een welbekend lid van de TS in het Verenigd Koninkrijk.

Bovenstaande twee aanhalingen – de eerste van een transcendent filosoof¹ en de tweede van een subliem componist – vatten de kern van deze korte dissertatie samen. Als er voldoende contemplatie en meditatie gegeven wordt aan deze verheffende passages, hoeven hier geen woorden meer aan toegevoegd te worden. Het volgende kan de lezer echter helpen bij het begrijpen waarom de esoterische wetenschappen consistent bevestigen dat Ruimte en Tijd tegelijkertijd bestaan, *pari passu*.

Het is axiomatisch dat manifestatie, op elk niveau, gaat om een drievoudigheid als product van een tweevoudigheid. Net zoals elektrische stroom de derde factor is die voortkomt uit de twee polariteiten, de positieve en de negatieve, zo gaat manifestatie over de interactie van geest, de positieve pool, en materie, de negatieve pool. Soortgelijke termen als geest en materie zijn de termen mannelijk en vrouwelijk, zaad en grond, leven en vorm enzovoort. Dit zijn alle gegeneraliseerde abstracte termen, die niet begrepen moeten worden in enige fysieke zin. Hier lopen wij dus onmiddellijk het

risico dat we vast komen te zitten in terminologie. Daarom is het essentieel om het fundamentele principe te begrijpen. Met 'geest' bedoelen wij het universele bewustzijn, of denkvermogen. Met 'materie' bedoelen wij zeker niet fysieke stof, maar veeleer dat materieprincipe (soms bedoeld als substantie) dat het veld biedt waarin de geest uitgedrukt kan worden. Aldus is de actie van de geest centrifugaal, daar zijn actie middelpuntvliedend is, en die van materie centripetaal daar zijn actie inperking (vandaar middelpuntzoekend) van de naar buiten gerichte impuls van de geest inhoudt. Met andere woorden, materie is de uitdrukking van gemanifesteerde geest; geest is de veroorzaker en materie het gevolg. Alle manifestatie is het resultaat van een samenspel tussen de primaire dualiteit van geest en materie, een feit dat onduidelijk wordt verklaard door filosofen en mystieke wetenschappers sinds onheuglijke tijden.²

Wat is nu 'ruimte'? Het is de bekleding of het kleed van het denkvermogen³. Met andere woorden, de materie van het denkvermogen. Laten wij eens kijken waarom. Het woord 'brahma' komt uit het Sanskriet *brh*, dat betekent 'expansie'. De creatieve impuls expandeert, of ademt uit als de uitgestrekte expansie van Kosmos-Ruimte. Let op dat de expansie zich voordoet *als* de 'ruimte', niet *in* de ruimte, want de ruimte is geen doos of container waarin brahma zijn expansie verricht, veeleer vormt zijn expansie de Ruimte.⁴ De ruimte (kosmos) is zijn uitdrukking en veld van manifestatie, waarbij zijn bekleding getrokken is uit zijn eigen essentie die geest is, of het denkvermogen zelf. Ook hier moeten wij oppassen niet de vergissing te begaan het denkvermogen en de ruimte te zien

als een te onderscheiden dualiteit. Dat zijn ze niet. Het zijn twee aspecten van één principe: net als een spin zijn web weeft uit zijn eigen lichaamsuitscheiding, zo is de ruimte de 'uitscheiding' of projectie van het denkvermogen, zijn gemanifesteerde uitdrukking.⁵

Maar waarom zouden wij de 'ruimte' vergeestelijken? Dit is een manier om ons bewust te worden dat de ruimte die geschapen wordt door de activiteit van het denkvermogen, dat wil zeggen het veld van het denkvermogen, dezelfde aard heeft als het denkvermogen. In Beethovens woorden, dat 'Brahma ... aanwezig is in ieder deel van de ruimte', zoals ook Beethoven, of liever zijn bewustzijn, aanwezig is in elke noot van zijn muziek. Dan worden wij door het verruimtelijken van het denkvermogen eraan herinnerd dat het denkvermogen, juist door zijn geaardheid, zijn uitgaande zelfexpressie moet nastreven en zichzelf manifesteren en daardoor de sfeer van zijn eigen activiteit omwikkelt en zich bezielt.

Als wij tenslotte diep in de Ruimte kijken verandert zijn karakter van de vertrouwde verschijning van een uitgaand feit dat door de fysieke zintuigen herkend wordt tot wat in feite een mentale factor is. Ook al lijkt het zo te zijn, de 'ruimte' is geen intrinsieke eigenschap van de uiterlijke wereld, maar een innerlijk gericht, subjectief element dat ons hele perspectief van de zogenaamde objectieve wereld conditioneert.

Verwijzingen

1 Paul Brunton, *The Hidden Teaching Beyond Yoga*, Century, 1987, p.185.

2 Bijvoorbeeld kan worden aangetoond dat het gehele werk van Newton, van zijn mechanica, optiek, alchemie, kerkgeschiedenis en chronologie, één gedachtegoed vormt waarin hij twee fundamentele krachten in de natuur identificeert: de samen-trekkende, middelpuntzoekende zwaartekracht, en één enkele expanderende kracht die niet alleen werkt in de uitstraling van licht, in chemische samenstelling en biologische groei, maar ook het denkvermogen en gedrag van mensen bestuurt.

3 Preciezer geformuleerd is het de Ruimte-Tijd dualiteit die het materiaal van de Kosmos weeft: Ruimte als schering en Tijd als inslag op 'het brullende weefgetouw van de Tijd' in de woorden van Beethovens grote bewonderaar, Goethe. Maar zulke technische zaken voeren te ver voor

deze korte uiteenzetting en worden in detail verklaard in het artikel van Edi Bili-moria, 'Het kleed van de Kosmos' in het decembernummer 1999 en het oktober-nummer 2000 van *Theosofia*.

4 Er bestaat een merkwaardige overeenkomst met de oerknaltheorie die stelt dat het vroege universum bestond als een bijna dimensieloos punt dat daarna expandeerde (na de oerknal) als ruimte. Maar er wordt benadrukt dat de esoterische leerstellingen geen letterlijke, fysieke interpretatie van de oerknaltheorie ondersteunen, want de expansie is een verandering van toestand en niet van volume.

5 Expres voorzien van een afbrekingsstreepje om de innerlijke betekenis 'eruit drukken' naar voren te brengen.

Uit: *The Theosophist*, mei 2005
Vertaling: A.M.I.

Vrij zijn van elk gezag, van het eigene of van dat van een ander, is sterven voor alles van gisteren, zodat je geest altijd fris is, altijd jong, onschuldig, vol kracht en hartstocht.

Het is alleen in die staat dat men leert en opmerkt. Hiervoor is veel gewaar-zijn nodig, daadwerkelijk gewaarzijn van wat er omgaat in jezelf, zonder dit te verbeteren of te zeggen wat het wel of niet had moeten zijn, want op het moment dat je het verbetert, heb je een ander gezag gevestigd, een censor.

Uit: J. Krishnamurti, *Laat het verleden los*

De innerlijke reis

– Erica Letzerich

Wanneer wij waarnemen, is er altijd de waarnemer. De waarnemer met zijn vooroordelen, conditioneringen, angst, schuld enzovoort, is ook de censor. Hoewel zijn ogen kijken, kijkt hij in werkelijkheid helemaal niet, maar komt tot conclusies die gebaseerd zijn op zijn ervaringen en kennis uit het verleden.

Erica Letzerich is lid van de Theosophical Society in Brazilië en woont op het ogenblik in Griekenland.

Kennis verhindert dat we zien, zegt Krishnamurti. De waarnemer is de persoonlijkheid, het samengesteld geheel van onze emoties en gedachten en daardoor kunnen we niet echt zien. Krishnamurti merkt op, dat de waarnemer en het waargenomene niet twee, maar één zijn. De Mahatma K.H. beschrijft deze geestestoestand ook: *De werkelijke kennis waarvan hier sprake is, is geen mentale maar een geestelijke toestand, die volkomen eenwording van de kenner met het gekende impliceert.* (De Mahatma Brieven nr. 69)

Men kan geen spiritualiteit verwerven of bewustzijn kennen als het denken van een mens niet in staat is de diepten van het zelf te onderzoeken. Het proces van zelfkennis, dat gebaseerd is op een diepgaand onderzoek en een innerlijke verandering als gevolg daarvan, is een fundamentele stap op het pad van de theosofie en het occultisme. Ook Jezus herinnert ons hieraan: *Waarlijk, ik zeg jullie, als je niet verandert en wordt als kinderen, kom je het koninkrijk der hemelen nooit binnen. Wie nederig wordt als dit kind, is de grootste in het koninkrijk der hemelen.*

Wie één zo'n kind verwelkomt in mijn naam, verwelkomt mij. (Mat. 18: 3-5)

Een denkvermogen dat niet verlicht wordt door buddhi zal geen wijsheid, maar slechts verstand uitdrukken. Het zal de leerling confronteren met de grote draak, arrogantie. Als je weigert dit onder ogen te zien, dan zal de draak je in de toekomst in de val laten lopen. Als je denkt, dat je al gewonnen hebt, dan heeft hij je al verslonden. Nederigheid is een innerlijke toestand die open staat voor de mogelijkheid dat je fouten kan maken en staat altijd open voor het nieuwe. De wijze weet hoe onwetend hij is. Een denken dat vol verwachting onderzoekt is niet nederig of eenvoudig. Het is onderhevig aan eerdere conditionering en niet in staat om de waarheid te begrijpen, niet in staat om echt te onderzoeken.

Het zoekproces naar de waarheid vereist een denken dat vrij van conditionering is. Hoe zou het eeuwige zich anders door het niet-eeuwige kunnen uitdrukken, of het ware zich kunnen uitdrukken door het niet-ware? Hoe kan het niet-ware zelfs maar vermoeden dat het ware bestaat? Wat veroorzaakt gebondenheid aan de persoonlijkheid, het fysieke leven, de dierbaren en aan leringen of geloof? Het zijn allemaal projecties van een denkvermogen dat probeert het ego te plezieren en het angstige denken, dat in illusie en uitvluchten ondergedompeld is, gerust te stellen. Zo'n denkvermogen kan de waarheid niet onderzoeken.

Wetenschappelijke theorieën zijn slechts beelden van de werkelijkheid, een manier om de natuur te zien en te interpreteren. Theorieën zijn niet de werkelijkheid zelf. Zelfs resultaten van experimenten zijn antwoorden op vragen die door wetenschappers

geformuleerd zijn en de aard van zo'n antwoord is gebaseerd op de aard van de vraag. Een gefragmenteerde vraag geeft een gefragmenteerd antwoord.

Wat is de grootste illusie, gezien in het licht van de theosofie? Het is afgescheidenheid of verdeeldheid. De grootste uitdaging voor de leerling is niet alleen om Eenheid in theoretische zin te verwerkelijken, maar om dit ook in de praktijk te doen. Het is niet alleen een uitdaging, maar veeleer een stap die men uiteindelijk zal zetten en die innerlijke verandering, regeneratie vereist.

Onze reflexen, reacties en ons denken zijn verbonden met de ervaringen die we eerder hebben opgedaan. Als onderzoek het denkvermogen niet boven zijn conditionering uittilt, dan fungeren iemands verwachtingen als een filter en levert onderzoek niets op. Het onderzoekproces vereist een denken dat volledig vrij is van verwachtingen, van zoeken naar voldoening en antwoorden die het ego bevredigen. Alleen wanneer het denken vrij is van het verlangen om iets te bereiken en resultaat te krijgen en dientengevolge zonder angst is, kan het een bewustzijnstoestand bereiken.

Het pad naar de waarheid is bedekt met stenen, het is een weg die weinigen kunnen betreden, omdat er geen schijnheiligheid moet zijn en geen gehechtheid aan erediensden, geloofsbelijdenissen, geloven of systemen. Het proces moet van binnenuit beginnen.

Aan het begin van *De Stem van de Stilte*, zegt mevrouw Blavatsky: *Onverschillig geworden voor alles wat waarneembaar is, moet de leerling de rajah van de zinnen leren onderkennen, de voortbrenger van gedachten die begoocheling wekt (fragment 1:3).*

Dit heeft betrekking op de illusie van het individuele bestaan, de illusie van een ik. Dit stadium kan men niet bereiken door het beoefenen van de een of andere techniek. Als dat wel zou zijn, zou, zoals een Mahatma opmerkte, heel India nu verlicht zijn.

Voor veel mensen begint de innerlijke reis met een crisis en met conflicten in het ego. In andere gevallen hoort de ziel de tonen van de zachte en nauwelijks waarneembare eeuwige klank. De innerlijke reis begint naar aanleiding van een bepaalde inspirerende oorzaak, één van talloze oorzaken. De neofiet wordt dan geconfronteerd met innerlijke demonen. En terwijl hij de weg kwijt is in het labrynt van zijn ziel, zwerft hij daar in volstrekte eenzaamheid rond, op zoek naar het licht. Dit is de donkere nacht van de ziel, die een leven lang of vele

levens lang kan duren. Voor sommigen kan dit in een tragedie eindigen, in het verliezen van evenwicht en balans. Voor weer anderen resulteert dit in verlichting. Iedereen zal uiteindelijk op het juiste moment van zijn of haar ontwikkelingsweg met deze test worden geconfronteerd.

Hoe worden we ongevoelig voor de dingen die we waarnemen en hoe kunnen wij de voortbrenger van gedachten lokaliseren, wanneer wij ons daarmee identificeren? Het is noodzakelijk het ego te overstijgen. Het is noodzakelijk om iedere innerlijke barrière, iedere conditionering en iedere overtuiging te vernietigen. De zandkastelen die door gedachten en emoties zijn opgebouwd moeten instorten.

Uit: *Theosophist*, oktober 2004

Vertaling: EKB

Niets op aarde is blijvend hetzelfde,
want niets is zonder verandering - of
blijft gelijk - gedurende het kleinste deel
van een seconde, en het gevoel
dat we hebben van de werkelijkheid als we
het hebben over het heden,
komt slechts voort uit die korte flits
of opvolging van flitsen van dingen
die onze zintuigen ons geven...

H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*

Verkenningen met betrekking tot de leringen van J. Krishnamurti

De kunst van het leren (deel II)

– P. Krishna

Er zijn een heleboel illusies waaruit een hoop geweld voortkomt zonder dat men zich ervan bewust is dat men gewelddadig is.

Dit artikel is (het tweede gedeelte van) de tweede lezing door professor P. Krishna op het ITC in Naarden, maart 2005. De lezingenserie had als thema 'Verkenningen met betrekking tot de leringen van J. Krishnamurti'.

Er was zelfs een tijd dat mensen accepteerden dat er meesters en slaven waren. In India zie je dat nog steeds. Iemand uit een lagere kaste heeft geen rechten, omdat daar voor hen een lange uitgebreide theorie over karma achter zit, waarin gesteld wordt dat hij in een vorig leven gezondigd moet hebben, daarom in deze familie is geïncarneerd, daarom ook zijn plaats verdient in de maatschappij en dat een slechte behandeling gerechtvaardigd is! Het is een illusie, het is onwaar, maar het is maatschappelijk aanvaard. Die persoon zelf accepteerde het en de brahmaan accepteerde het ook, maar alleen omdat iedereen het accepteert wordt het nog niet waar. Waarheid is niet een kwestie van democratisch stemmen en zeggen, is dit waar of niet waar. Eén mens kan zeggen dat dit onwaar is en daarin gelijk hebben en een miljoen

mensen kunnen zeggen dat het wel waar is en zij kunnen ongelijk hebben. Je kunt dus geen democratisch besluit nemen over waarheid en onwaarheid door erover te stemmen.

**Al onze nationalistische verdelingen,
onze religieuze verdelingen, alle
oorlogen, het geweld dat eruit
voortkomt,
dat alles is gebaseerd op
culturele illusies.**

De vormen van religieuze verdeeldheid die in onze tijd in de wereld heersen, van hindoes tegen moslims, van joden tegen arabieren, berusten eveneens op illusie. Het is een culturele illusie. Een moslim weet niet wat God is, evenmin als een hindoe weet wat God is. De moslim herhaalt echter wat zijn ouders en zijn boeken hem verteld hebben, zonder te weten of dat waar is. De hindoe herhaalt iets anders, wat hem door zijn boeken en zijn grootouders is verteld. Hij noemt het zijn idee van God en hij levert er strijd om, over die gehechtheid – is dat niet allemaal geworteld in illusie? Feitelijk is er geen verdeeldheid tussen de twee mensen. Beiden geloven in God, beiden aanbidden, beiden zijn bang, beiden hebben verlangens en frustraties, beiden hebben het probleem van gehechtheid. Het menselijk bewustzijn werkt op precies dezelfde manier in een christen als in een islamiet. De laatstgenoemde heeft zijn eigen illusies over God en over sommige denkbeeldige zaken die hem verteld zijn en de eerstgenoemde heeft sommige andere illusies in zijn hoofd. Het zijn deze illusies die hen gescheiden houden. Zij zorgen ervoor dat ik het gevoel heb totaal an-

ders te zijn dan hij, terwijl je in feite niet verschillend bent. Noch wat je lichaam betreft, noch in je bewustzijn ben je anders. Alleen een of ander idee in je hoofd is anders en je hebt geweldig veel belang gehecht aan verschillende denkbeelden. Zoiets kan alleen een mens doen, een ander mens slaan alleen maar omdat die een ander idee in zijn hoofd heeft. Geen hond, geen dier kan zoiets doen. De mens slaat die persoon zonder hem zelfs maar te kennen. Er is geen twistappel, er is geen persoonlijke ruzie, maar je hoort alleen dat die mensen moslims zijn, dus haat je ze al, omdat jij een hindoe bent en je denken is geconditioneerd om moslims te haten. Een hond zal vechten om een bot, maar wij zullen vechten om een denkbeeld. Dat is ons probleem, het probleem van het menselijk bewustzijn. Kan ik daarover iets leren en mijn denken ervan bevrijden of is dat iets onvermijdelijks?

Al onze nationalistische verdelingen, onze religieuze verdelingen, alle oorlogen, het geweld dat eruit voortkomt, het ontstaat door zulke illusies. Hoeveel oorlogen zijn er al uitgevochten over religieuze verschillen? Die hele zaak is gebaseerd op culturele illusies. Als je niet onderzoekt waar dit vandaan komt, waarom deze verschillen verdeling veroorzaken, dan accepteert je ze dus gewoon. Ze worden wáár voor jou, omdat je ze accepteert. We leven temidden van geweldig veel culturele illusies. Daaruit komt een heleboel wanorde voort. Natuurlijk moet je hierbij nog een andere vraag stellen. Zelfs als ik het gevoel heb dat een ander mens een ander idee of een ander geloof heeft, waarom brengt dat een scheiding tussen ons aan? Waarom kan ik dat niet gewoon zien als een verschil, net zoals een verschil in lengte,

of een verschil in kennis, of een verschil van lichaam en vorm? Verschillen hoeven ons niet te verdelen. We hebben geen oorlogen gehad tussen lange mensen en kleine mensen, tenminste tot nu toe, we zijn nog niet zo dom om dat te doen, of tussen mensen met grijs haar en mensen met zwart haar! We zien dat als een verschil, maar het schept geen verdeeldheid. Waarom schept het dan wel verdeeldheid wanneer de ene mens in een moskee gaat bidden en een ander in een tempel? Vraag jezelf dat af! Als je dit niet begrijpt, dan zul je morgen verdeeldheid scheppen vanuit een of ander verschil, dat is wat we aan het doen zijn!

We moeten onszelf dus die fundamentele vraag stellen: waarom zie ik verschillen niet gewoon als verschillen? Waarom leiden sommige verschillen tot verdeeldheid? Alleen wanneer zij tot verdeeldheid leiden, komt er geweld en haat, minderwaardigheid en superioriteit, een soort evaluatie en veroordeling en al dat soort dingen uit voort. Dat is namelijk wat verdeeldheid inhoudt. Als we alleen maar zien dat iemand uit Afrika zwart is en iemand uit Europa wit, dan maakt dat deel uit van ons gewaar- zijn, van ons begrijpen. Het zou stom zijn om het niet te zien. Als je echter vervolgens gaat denken dat blanken superieur zijn aan zwarten en als je daarom zwarten gaat haten, dan word je een racist. Dit proces van een verschil als een verschil te zien, waarna ons denken dat verschil omzet in verdeeldheid en haat voor een medemens, is een ernstig probleem voor de mensheid. Het is een schepping van ons eigen denken. Als we dit doorzien, dan kunnen we ons ervan los maken. Er ligt dus een hele lading culturele illusies binnenin ons, die hun eigen wanorde veroorzaken.

Dan, op een nog dieper niveau, zijn er de psychologische illusies. Een jonge man wordt in de liefde bedrogen door zijn vriendin en nu haat hij vrouwen. Hij zegt 'nu weet ik uit eigen ervaring dat je vrouwen niet kunt vertrouwen' en nu zit hij vol angsten. Hij heeft vanuit een concrete ervaring gegeneraliseerd en heeft daardoor een complex ontwikkeld. Het is een psychologisch complex. Iemand kan opgegroeid zijn in een situatie van angst en onderdrukking; dan zul je zien dat het denken de herinnering aan die angst vasthoudt en dat die tevoorschijn komt door associatie, enzovoort. De psychologen duiden ze aan als complexen. Zij komen ook voort uit ervaringen in het verleden en daar zitten ze nu, in mijn geheugen, en er komen allerlei reacties uit voort die leiden tot het iets wel of niet prettig vinden. Ze zorgen voor angst, negatieve emoties, enzovoort. Psychologische illusies zijn dus een belangrijke bron van wanorde in ons bewustzijn.

Psychologische illusies zijn een belangrijke bron van wanorde in ons bewustzijn.

Als je nog dieper gaat, zegt Krishnamurti, is ook het gevoel dat je een afzonderlijk individu bent, afgescheiden van de rest van de wereld, een illusie. In werkelijkheid ben je niet een afzonderlijk wezen, je maakt deel uit van dit hele cosmische proces dat bezig is. Je scheidt jezelf echter af omdat je het centrum wordt van je gedachten en verlangens en dat schept een ik, en die ik scheidt zichzelf af van alle andere mensen. Die verdeeldheid veroorzaakt conflict en onheil. In onze volgende

lezing zullen we daar wat meer in detail op ingaan, wanneer we gaan kijken naar problemen binnen relaties en naar wat we liefde noemen.

Krishnamurti zei dat als je conflict, geweld, verdeeldheid, binnenin jezelf waarneemt, je dan moet onderzoeken wat de diepe wortels ervan binnenin jezelf zijn.

Wat we ons in deze lezing afvroegen is: in dit proces van leren over onszelf, wat moeten we daarin leren? Zoals ik zei, zijn er ook vandaag de dag nog allerlei soorten illusies die in ons geheugen worden vastgehouden. Die veroorzaken wanorde, haat, conflict, gevoelens van minder - en meerderwaardigheid; zij zijn de bron van al die wanorde in ons bewustzijn. We moeten inzien dat dit onware zaken zijn die wij ons in de loop van ons leven eigengemaakt en als waar geaccepteerd hebben. Ik hoef mij niet van al mijn conditioneringen te bevrijden. Ik kan mijn conditionering accepteren, net zoals ik mijn lichaam en de kleur van mijn haar of huid kan accepteren. Natuurlijk kan het zijn dat je dat niet accepteert en dan maak je er een probleem van als je zegt, ik ben niet mooi, enzovoort. We kunnen dus altijd problemen creëren, maar het is betrekkelijk eenvoudig te accepteren. Zo kun je ook accepteren dat je niet gevoelig bent voor westerse klassieke muziek. Je bent gevoelig voor Indiase klassieke muziek omdat je daarmee opgegroeid bent. Dat levert geen conflict of grote problemen op, dus is het ook niet noodzakelijk om daar verandering in aan te brengen. Je zou dat kunnen veranderen als je wilt, maar het hoeft niet. Ik werd opgevoed

als vegetariër. Ik werd grootgebracht met gedachten van mededogen voor dieren. Ik ben misschien nog niet zover dat ik mededogen voel voor iedereen, maar ik voel tenminste mededogen voor dieren. Dat komt misschien voort uit mijn conditionering, omdat mij dat vanaf mijn jeugd verteld werd. Ik zie geen reden om daar verandering in aan te brengen. Dus dat wat geen conflict veroorzaakt, noch met anderen, noch met jezelf, kun je gewoon laten zoals het is, daar hoef je niet aan te werken. Wat Krishnamurti zei was dat als je conflict, geweld, verdeeldheid, binnenin jezelf waarneemt, je dan moet onderzoeken wat de diepe wortels ervan binnenin jezelf zijn en ontdekken door welke illusies ze ontstaan. Als je onderscheidt wat waar is en wat onwaar in dat waaraan je vasthoudt, dan kun je jezelf van de illusie bevrijden en kan er een einde komen aan die wanorde in het bewustzijn. Dat is alles waar het om draait bij bewustzijnstransformatie. Natuurlijk zitten illusies heel diep, dus misschien zal ik er nooit helemaal vrij van worden; misschien zal ik me nooit één voelen met die boom, zover kom ik misschien niet. Je kunt je echter wel bevrijden van zoveel culturele vooroordelen. Je bent wijzer als je geen racist bent, als je geen moslim haat, uitsluitend omdat hij anders bidt dan jij. Dan ben je al wijzer. Groei in wijsheid komt dus door het waarnemen van zulke diepe waarheden die een einde maken aan illusies in ons denken en die daardoor ook een einde maken aan de wanorde in het bewustzijn.

Dat is waar het in de religieuze zoektocht om gaat. De religieuze zoektocht is in wezen een zoeken naar het beëindigen van wanorde in het bewustzijn. Die wanorde is de bron van alle kwaad binnenin ons en natuurlijk is de groot-

ste bron van het kwaad binnenin ons het ego dat ook een illusie is, in die zin dat het ook slechts een constructie is dat door ons gedachteproces tot stand is gebracht. Het is een aanname die we niet ter discussie gesteld hebben. Zoals ik Krishnamurti's leringen begrijp, zegt hij dus: je kunt jezelf niet veranderen door oefening, door inspanning. Je bewustzijn werkt zo vanwege al die aannames die daar opgeslagen zijn, dat is de inhoud van je bewustzijn. Als die inhoud zichzelf niet leegt, als je de illusies die je geleerd hebt niet afleert, zullen ze werkzaam blijven en zullen ze functioneren zoals ze altijd al deden. Hitler koesterde een illusie: hij geloofde waarschijnlijk dat de joden buitengewoon slecht waren en dat ze uitgeroeid moesten worden. Zoals wij slangen en scorpioenen beschouwen, zo beschouwde hij hen. Het is niet waar, hij generaliseerde misschien alleen vanuit ervaringen, of zijn denken was gevangen in een bepaalde vorm van propaganda, maar kijk eens naar de hoeveelheid verwoesting en geweld die uit die illusie in zijn denken voortkwam.

Nu hebben wij ook illusies en uit die illusies komt een hoop kwaad binnenin ons voort. Als we hierin geen inzicht verwerven, houden we onszelf alleen maar onder controle. Dat betekent dat we in een voortdurende strijd leven, omdat dat geweld vroeg of laat naar buiten zal komen, aangezien de oorzaak voor dat geweld in de illusie schuilt. Die illusie bestaat, daarom komt de haat en ik zeg 'ik zou zelf niet moeten haten'. Ik gebruik mijn wil om de haat onder controle te houden en ik slaag erin de haat niet naar buiten toe te tonen, maar morgen borrelt zij weer op, omdat de oorzaken niet weggenomen zijn. Zo wordt het leven dus een

slagveld; je worstelt voortdurend met jezelf. Een deel van jou reageert, een ander deel zegt 'ik zou niet zo moeten reageren' en vecht ertegen en dat is niet een religieus leven, zo leven in een voortdurende strijd met jezelf. Dat op zich verwoest de gemoedrust. Daarom leerde Krishnamurti: Schep niet het tegenovergestelde als deugd en probeer dat in praktijk te brengen. Je scheidt daarmee alleen maar conflict. Ontdek de oorzaak van haat en elimineer die haat. Zeg niet 'er is haat, maar ik moet liefhebben'. Dan zul je hypocriet zijn. Dan zul je naar buiten toe proberen iemand lief te hebben, terwijl je in feite geen liefde voelt. Dat is wat er meestal gebeurt wanneer je een deugd rechtstreeks in praktijk probeert te brengen. Accepteer echter dat wat er is, kijk ernaar en zeg 'waar komt die haat binnenin mij vandaan?' Er is iets wat het veroorzaakt en dat moet weggenomen worden. Als er luiheid is, moet je ontdekken wat die luiheid veroorzaakt. Als dat wat het veroorzaakt weggenomen is, zal ook de luiheid ophouden. Dat is een heel pragmatische, praktische, wetenschappelijke benadering om het probleem te benaderen.

**Deugd is een bijproduct van het
jezelf begrijpen, omdat je door
jezelf te begrijpen en jezelf te
bevrijden van illusies
wijsheid verwerft.**

Wanneer ik de oorzaak elimineer, dan zal het symptoom verdwijnen; anders ben ik slechts bezig de symptomen onder controle te houden. Krishnamurti waarschuwde tegen dit bezig zijn met proberen om geleidelijk aan deugdzaam te worden. Deugd is niet

iets wat je geleidelijk aan in jezelf kunt creëren door oefening; het is een bijproduct van het jezelf begrijpen, omdat door jezelf te begrijpen en jezelf te bevrijden van illusies, je wijsheid verwert.

Wijsheid heeft te maken met de manier waarop je met mensen in relatie staat, met de wijze waarop je het leven beschouwt, met de wijze waarop je je werk benadert. Alles verandert en omdat het verandert, omdat je bewustzijn nu veranderd is, daarom vallen de problemen weg die immers gecreëerd werden door de wijze waarop je het leven benaderde. Dat is zelf-kennis. De religieuze zoektocht kan dus ook beschouwd worden als de zoektocht om te leren hoe je op de juiste wijze gebruik kunt maken van al deze vermogens van het denken, van de verbeelding en zo verder die we in de loop van de evolutie hebben verworven. Uiteindelijk zou het toch mogelijk moeten zijn om, als er overal orde heerst in het universum, ook orde te verkrijgen in het bewustzijn. De vraag waar het eigenlijk om gaat is, dat ik voor mezelf wil ontdekken wat het betekent te leven met een bewustzijn dat in harmonie is met de cosmische orde om ons heen. Nu is het niet in harmonie, het veroorzaakt onenigheid. Daarom is er wanorde, conflict. Het is mogelijk te leven zonder een enkel conflict, dat is wat Krishnamurti heeft duidelijk gemaakt. We moeten dit niet accepteren, maar het als een vraag opvatten en zelf ontdekken. Als je een einde kunt maken aan een conflict, dan kun je ook een einde maken aan alle conflicten. Als je een einde kunt ma-

ken aan een illusie, dan kun je ook een einde maken aan alle illusies. Als je een gewoonte kunt doorbreken, dan kun je je van alle gewoonten ontdoen. De mogelijkheid is binnenin ons aanwezig, maar we geven het op omdat we zeggen 'ik ben met dit beetje al tevreden, ik wil niet alles doen'. We moeten doorgaan met dit te onderzoeken en niet opgeven; niet jezelf met een bepaald niveau tevreden stellen, of met een bepaalde uitdrukking, of zeggen 'het is onmogelijk', want als je dat doet, dan blokkeert dat je. Dus hij zei: leg jezelf geen beperkingen op. Begin vanuit waar je nu bent, benader jezelf op een eenvoudige wijze, kijk, observeer, leer over jezelf. Ontdek al die oorzaken van onenigheid. Aangezien de oorzaak in illusie schuilt, kan aan die illusie daarom ook een einde gemaakt worden, door waar te nemen wat waar is en wat onwaar is. Wanneer er een einde komt aan de illusie, dan is er orde. Je kunt geen orde opleggen aan een bewustzijn vol onenigheid. Dat is de kunst van het leren. De kunst van het leren is niet een gevecht met jezelf aangaan. Het is jezelf zijn, volkomen eerlijk zijn, kijken en leven met deze vragen. Vraag jezelf: waar komt die onenigheid in mijn bewustzijn vandaan? Ergens ben ik bezig aan te nemen dat iets waar is, of verschrikkelijk belangrijk, wat niet het geval is en dus komt uit die illusie het conflict, de wanorde, te voorschijn. Als ik de waarheid ontdek zal daar een einde aan komen zonder enige inspanning van de wil. Dat is de schoonheid van deze vorm van leren.

Vertaling: Louis Geertman

Het ontdekken van de verborgen volmaaktheid

– Ricardo Lindemann

‘Luister naar de zang van het leven. Bewaar in je geheugen de melodie die je hoort. Leer daaruit de les van harmonie.’¹ Zo luidt de oproep waarmee Licht op het Pad ons uitdaagt: ‘Het leven zelf heeft het vermogen te spreken en zwijgt nimmer. En wat het ten gehore brengt is niet, zoals jij die doof bent misschien veronderstelt, een kreet: het is een gezang. Leer daaruit dat je een deel bent van de harmonie; leer daaruit te gehoorzamen aan de wetten van de harmonie.’²

Ricardo Lindemann is ingenieur en was voorzitter van de Theosophical Society in Brazilië.

Het is merkwaardig dat ons denkvermogen zo ongevoelig kan zijn dat het deze harmonie, deze verborgen volmaaktheid die achter het leven en de natuur zelf ligt, niet opmerkt. Talloze wetenschappers onderzoeken de wetten van de natuur zonder het op te merken, zoals bewezen wordt door wetenschappelijke theorieën over de oorsprong van het leven.

De vooraanstaande fysicus Sir Fred Hoyle, oprichter van het Cambridge Institute of Theoretical Astronomy, zegt hierover in zijn boek *The Intelligent Universe: ‘De waarschijnlijkheid dat er spontaan leven op aarde verschijnt is zo klein dat het heel moeilijk te bevatten is zonder het te vergelijken met iets dat meer vertrouwd is. Stelt u zich iemand met een blinddoek voor die probeert de kubus van Rubik, die sinds kort weer in de mode is, op te lossen ... De kans dat iedere beweging leidt tot een volmaakte kleuraanpassing op alle facetten van de kubus is ongeveer 50.000.000.000.000.000.000 tegen 1.*

De waarschijnlijkheid hiervan is ongeveer dezelfde als bij het idee dat maar één van onze lichaamseiwitten willekeurig geëvolueerd is, door toeval. Maar wij gebruiken ongeveer 200.000 typen eiwit in onze cellen. Als de waarschijnlijkheid voor de willekeurige schepping van één eiwit hetzelfde is als die van de kubus van Rubik, dan zijn de kansen voor de willekeurige schepping van alle 200.000 bijna onvoorstelbaar groot ...

Wanneer de meeste chemische reacties die van belang zijn in de biologie aan hun lot worden overgelaten, zouden ze zo langzaam vooruitgaan dat het leven onmogelijk zou zijn. Het eten dat we nuttigen zou nutteloos voor ons zijn omdat de chemische componenten en de energie ervan niet snel genoeg afgegeven konden worden om ons in leven te houden. Enzymen bespoedigen deze processen enorm.

In totaal zijn er misschien 2.000 van deze enzymen en hun structuur is basaal hetzelfde in de hele levende wereld – een enzym van een bacterie kan gebruikt worden in de cel van een mens. De kans dat we ieder individueel enzym vinden door willekeurig aminozuurkralen aan elkaar te rijgen is weer alsof de kubus van Rubik opgelost wordt door een geblinddoekte persoon. Ofschoon de kans op het vinden van alle 2.000 enzymen door willekeurige processen bij benadering niet zo klein is als de kans op het vinden van alle 200.000 eiwitten waarop het leven gebaseerd is, is de kans nog steeds miniem klein. Noem dit x tegen 1. Als u met de hand begon x uit te schrijven, beginnende met het cijfer 1 en alsmaar nullen toevoegend, zou u wel een paar uur werk te doen hebben – 1.000.000.000.000.000.000.000.000 en zo nog ongeveer 40 pagina's voort, in totaal ongeveer 40.000 nullen. Het is ongeveer hetzelfde als de kans dat u een

ononderbroken rij van 50.000 zessen gooit met onverzwaarde dobbelstenen! Dit is een cruciale statistiek, omdat het lijkt alsof, wanneer deze 2.000 enzymen niet op precies dezelfde correcte manier gevormd worden, complexe levende organismen eenvoudigweg niet kunnen functioneren.

Ofschoon de waarschijnlijkheid van de willekeurige oorsprong van 'alleen maar' deze 2.000 enzymen minuscuul is, zijn er veel wetenschappers die deze berekening niet beschouwen als feit dat het idee dat het leven toevallig ontstond, te verwerpen is.³

Zelfs al beschouwde dr. Karnap, de grote kennistheoreticus, wetenschappelijke theorieën als 'waarschijnlijke gevolgtrekkingen', verschaft dit dan toch geen duidelijk bewijs van de weerstand of ongevoeligheid van het menselijk denkvermogen jegens de verborgen universele perfectie en harmonie? De meeste wetenschappers geven er de voorkeur aan de oorsprong van het universum en de evolutie van het leven toe te schrijven aan toeval, zelfs wanneer aangetoond wordt dat dat onredelijk of onwaarschijnlijk is. Zoals mevrouw Blavatsky schreef, 'Het denken is de grote doder van het werkelijke'.⁴

Aan de andere kant is Albert Einstein, misschien wel de grootste wetenschapper van de vorige eeuw, coherent en logisch als hij zegt: 'Ik geloof in God ... die zichzelf openbaart in de ordelijke harmonie van het universum. Ik geloof dat intelligentie zich manifesteert in de hele natuur. De basis van wetenschappelijk werk is de overtuiging dat de wereld een geordende en begrijpelijke eenheid is en niet iets dat op toeval berust.'⁵

De wijsheidstraditie zegt dat sinds onheuglijke tijden het universum cyclisch is, dat het zich uitzet vanuit een

punt van oorsprong en terug zal gaan naar dat punt waarbij het zich samen-trekt en waarbij de cyclus steeds op-nieuw begint. De wetenschap komt langzamerhand ook tot deze conclusie wanneer zij zegt dat het universum voortkomt uit een oerknal, wanneer de krachten van uitbreiding of afstoting werkzaam zijn (overeenstemmend met de handeling van Brahma, de Schep-per, in het hindoeïsme). Geleidelijk worden er nieuwe sterren geboren door de aantrekkingskracht van mas-sa's kosmische poeder die voortkomen uit die grote ontploffing, met een re-latief evenwicht tussen de krachten van aantrekking en afstoting (correspon-derend met de actie van Vishnoe, de Bewaarder).

De zwaartekrachten worden zo groot dat zij resulteren in 'zwarte gaten', waaruit zelfs geen licht kan ontsnap-pen, gegeven het bestaan van fotonen met een piepkleine massa in hun con-stitutie. Deze 'zwarte gaten' beginnen hele zonnestelsels te absorberen (over-eenkomend met de handeling van Shiva, de Verwoester, Veranderaar of Bevrijder), totdat hun kern een kritie-ke massa bereikt die ervoor zorgt dat zij weer gaan ontploffen, volgens de huidige wetenschappelijke beweringen. Dit is ook hoe de wet van periodiciteit zich manifesteert, of de universele cy-cliciteit waarnaar Blavatsky verwees in de tweede grondstelling van de inlei-ding van haar werk *De Geheime Leer*, uitgegeven in 1888.

Het hindoe-standpunt met betrek-king tot de Godheid – Brahman, met zijn drie aspecten (Trimurti) is funda-menteel een symbolische afschildering van de drie stadia van de universele cyclische manifestatie. Deze drie as-pecten van de Logos verschijnen onder verschillende namen als de drie-eenhe-

den in allerlei religies; bijvoorbeeld Isis, Horus en Osiris in de Egyptische traditie en de Vader, de Zoon en de Heilige Geest in de christelijke tradi-tie. Helaas verbergt het gewicht van antropomorfisme, dogma en bijgeloof meestentijds de logische gedachtegang achter deze aloude concepten. Zoals *Aan de voeten van de Meester* het for-muleert: *'Want God heeft een plan, dat plan is Evolutie. Als iemand dit eens ingezien heeft, en het waarlijk kent, dan kan hij niet nalaten ervoor te werken, en zich er één mede te maken, omdat het zo groots en schoon is.'*⁶

Het oosterse concept dat hier ver-taald wordt als God komt niet precies overeen met het westerse standpunt, omdat het zowel spiritueel als mate-riëel is. Het is de intelligente wet, die aanwezig is in de materie zelf, die de reden vormt voor de geordendheid van de materie. Blavatsky stelde: *'Een al-omtegenwoordig, eeuwig, grenzenloos en onveranderlijk principe, waarover alle speculatie onmogelijk is, daar het de kracht van het menselijke voorstellings-vermogen overstijgt en alleen maar ver-kleind kon worden door enige menselijke uitdrukking of vergelijking. Het ligt voor-bij het bereik van het denkvermogen – in de woorden van de Mandukya Upa-nishad, 'ondenkbaar en onuitsprekelijk.'*⁷

Dan komt de cruciale vraag: Als het universum en het leven hun oorsprong vinden in die Absolute Volmaaktheid, waarom is er dan zoveel onvolmaakt-hed, beperking, tegenstelling en lijden om ons heen? Misschien omdat het gemanifesteerde universum is samen-gesteld uit deeltjes die nog aan het evolueren zijn, daar zij alleen nog maar een potentiële of verborgen perfectie bezitten. Met betrekking hierop vraagt Annie Besant zich af in haar wonder-baarlijk boek *Dharma: 'Maar hoe kan*

dat wat beperkt is, dat wat partieel is, Isvara [de Logos van het zonnestelsel] verbeelden? Door de veelzijdigheid van delen die samenwerken in één harmonieus geheel.⁸

'U begrijpt dus waarom er variëteit moet zijn: omdat geen beperkt iets alles over hem [Isvara] kan zeggen, omdat geen beperkte vorm hem volledig kan uitdrukken. Maar naarmate alles volmaakt wordt in zijn soort, kan alles bij elkaar hem gedeeltelijk openbaren. Aldus is de volmaaktheid van het universum volmaaktheid in verscheidenheid en in de harmonie van de onderling verbonden delen.'⁹

Alles lijkt aan te geven dat de essentie van het spirituele leven alleen maar hierin bestaat de verborgen volmaaktheid die alomtegenwoordig is te ontdekken.

Daarom lijkt alles aan te geven dat de essentie van het spirituele leven er alleen maar hierin bestaat deze verborgen volmaaktheid die alomtegenwoordig is te ontdekken.

De wetenschap is begonnen de holografische natuur van het universum te ontdekken. Hermes Trismegistus zei al: *'Zo boven, zo beneden.'*¹⁰ Evenzo worden de drie aspecten van de godheid weerspiegeld in de geest of de menselijke monade als respectievelijk *sat*, *chit* en *ananda*.

De godheid is de Zon wiens licht weerspiegeld wordt in de monade. Als door een tweede spiegel weerspiegelt de monade zichzelf in het Hoger Zelf of de Onsterfelijke Triade van de Menselijke Individualiteit als *atma* of spirituele wil, *buddhi* of spirituele liefde en *manas* of spirituele intelligentie. In elk

weerspiegeld beeld is er verlies van de oorspronkelijke schittering en een beperking in het voertuig. Er is een derde spiegel die de verborgen perfectie van de godheid weerspiegelt in een nog beperkter voertuig genaamd het lager zelf, de sterfelijke of menselijke persoonlijkheid.

Aldus weerspiegelt Gods alwetendheid zich in de hogere aard van de mens als spirituele intelligentie; in het lager mentaal als intellect, eruditie en geheugen; en verwordt zij tot trots, afgunst, hebzucht enzovoort. Precies zo wordt Gods alomtegenwoordigheid weerspiegeld in de ware individualiteit van de mens als spirituele liefde; in het astraal lichaam als emoties of zelfs hartstochten; en dan verwordt zij tot vleselijke begeerte, woede, hebberigheid enzovoort. Gods almacht verschijnt ook als spirituele wil; dan als levenskracht in het etherisch dubbel; en als de vitaliteit van de spieren in actie. De constitutie van de persoonlijkheid of het lagere viertal is zodanig dat zij zonder eigen energie, niet in staat de oceaan van de dood over te steken en de discontinuïteit en de vergankelijkheid van de tijd te transcenderen, afgescheiden is van anderen. Zoals Krishnamurti zegt: *'Het persoonlijke of toevallige duurt slechts een ogenblik, ofschoon dat ogenblik een levenslang kan duren... Het persoonlijke is het toevallige; en met het toevallige bedoel ik de omstandigheden van geboorte, het milieu waarin we toevallig opgevoed zijn, met zijn nationalisme, bijgeloof, klassenverschil en vooroordelen.'*¹¹

De sterfelijke persoonlijkheid is de vrucht van de spiegelachtige weerspiegeling van het denkvermogen, dat meestal lijdt aan de misvatting genaamd *'de grote ketterij'*¹² of Attavada, het geloof in de afgescheidenheid van

het zelf van het Universele Zelf of de Verborgene Perfectie.

Mevrouw Blavatsky schrijft: *'Het denkvermogen is als een spiegel; het vangt stof terwijl het weerspiegelt. Het behoeft de zachte briesjes van Ziele-Wijsheid om het stof van onze illusies weg te blazen.'*¹³ Krishnamurti zei ook: *'Wanneer er zelfkennis is, stopt het vermogen om illusies te scheppen, en alleen dan is het mogelijk dat de realiteit of God er is.'*¹⁴ Stof is het gewicht van het verleden, residuen van onvolledige ervaringen in het psychologisch geheugen, die mechanisch op zoek zijn naar genot en ontsnappen aan pijn. Maar, zoals Krishnamurti zegt: *'Een denkvermogen dat voortdurend genot zoekt moet onvermijdelijk de schaduwzijde daarvan tegenkomen, pijn. Zij kunnen niet gescheiden worden, ofschoon wij plezier naja-gen en pijn trachten te vermijden. ... Juist het verlangen naar de herhaling van genot veroorzaakt pijn, omdat zij niet hetzelfde is als gisteren ... Leven in het nu is de onmiddellijke waarneming van schoonheid en de grote vreugde daarin zonder er genot in te zoeken.'*¹⁵

Daardoor is het alleen in het heden dat de schoonheid van de verborgen perfectie te vinden is, niet wanneer het stof uit het verleden de gevoeligheid verdooft en de ontdekking van de Goddelijke Perfectie in alle wezens blokkeert.

Toch ligt zelfs in de meest gedegene-reerde mens de goddelijke volmaakt-hed verborgen. Vandaar dat Sri Krishna in de *Bhagavad Gita* verklaart: *'Ik ben het gokken van de valsspeler en ik ben ook de schittering van schitterende dingen.'*¹⁶ Of zoals G. Arundale zei: *'Een zwakheid is een kracht in wording. Een ondeugd is een deugd in wording. Een kracht is een macht in wording. Een deugd is glorie in wording. Haat is liefde*

*in wording. Hartstocht is mededogen in wording. Trots is begripen in wording. Zelfzucht is ruimhartigheid in wording.'*¹⁷

Bij iedere evolutiefase moeten we beginnen op het huidige moment in het stadium waar we nu in zitten. Dus moeten we vlieglessen nemen om een vliegtuig te kunnen besturen, waarbij we beginnen met een zweefvliegtuig of zelfs met een vluchtsimulator. Wie zou het intelligent vinden om iemand die niet kan vliegen het commando over een vliegtuig te geven? Toch zijn diegenen die de krachtige kundalini-energie en psychische krachten willen opwekken, voordat zij de energie van hun persoonlijkheid in harmonie gebracht hebben, net zo onverstandig. Naarmate bij ieder stadium de sluier wordt weggetrokken, worden een nieuw niveau van zelfkennis en een nieuwe kwaliteit van perfectie geopenbaard. *Licht op het Pad* zegt hierover: *'Het is onbereikbaar, omdat het steeds terugwijkt. Je zult het licht binnengaan, maar je zult nooit de vlam aanraken.'*¹⁸ Denk ook aan de woorden van Annie Besant: *'Als wij geen grote dingen kunnen doen, laten we dan kleine dingen helemaal goed doen: want perfectie ligt in de perfecties van ieder detail en niet in het formaat van de handeling. Vanuit het standpunt van het Zelf is er niets groots en niets kleins. De daad van de Koning wiens wil een natie vormt is evenmin groots vanuit het standpunt van het Zelf als de handeling van de moeder die een huilend kind troost. Elk van beide is noodzakelijk, is een deel van de goddelijke activiteit. Omdat zij noodzakelijk is, is zij groots op haar eigen plek, en het geheel, niet enig afzonderlijk deel, is het leven van het Zelf. Zij is als een machtig mozaïek en enig deeltje dat niet op zijn eigen plek zit is een smet op de perfectie van het geheel. Ons leven is volmaakt*

naarmate het de bestemde opening in het grote mozaïek opvult, en als wij ons werk onafgemaakt achterlaten terwijl we naar iets anders verlangen, kunnen er misschien twee plaatsen onvervuld blijven, en het geheel is dan onaf...¹⁹ Er komt allerlei lijden voort uit het grijpen naar het fruit voordat het fruit rijp is... U zou de voortgang van een mens kunnen beoordelen naar zijn bereidheid met de natuur mee te werken en zich te onderwerpen aan de wet... Dit verklaart waarom moraliteit relatief is, waarom plichtsbetrachting verschillend moet zijn voor iedere ziel, naar gelang het stadium van zijn evolutie.²⁰

De verborgen volmaaktheid die al in ons is schijnt alleen zonder enige belemmering als wij stil worden en geen wanorde scheppen met onze eigen gedachten.

Mevrouw Blavatsky zegt ook: *'Kijk naar binnen: gij zij de Boeddha.'*²¹ De paradox is dat wij geen volmaaktheid kunnen bereiken tot op een bepaald moment in de toekomst. Toch moeten wij dit in het heden bereiken; dit kan misschien beter begrepen worden als we bedenken dat wij nooit buiten het huidige moment geweest zijn. Het denkvermogen projecteert misschien een beeld uit het verleden of één in de toekomst, maar die zijn niet reëel. Maar wij, die goddelijke monaden zijn, zijn nooit buiten het huidige moment gestapt. Terwijl wij ons met het denkvermogen vereenzelvigen, verbeelden wij ons dat wij in tijd evolueren. Maar het is niet het lager zelf dat evolueert. In werkelijkheid is het de waarneming van de grenzen van het zelf en zijn

bewegingen, die zelfkennis is, die ons bevrijdt van die misvatting.

Zoals Krishnamurti zegt: *'Hoe kan ik wanorde ontkennen als ik wanorde ben? Ik ben de natie, ik ben het geloof, de wanorde. Als het 'ik' wanorde ontkent, dan zal juist dat 'ik' weer een andere vorm van wanorde creëren... Het denken is ik en het 'ik' is wanorde. Dus wanneer men dit ontkent, ontkent men het denken, niet wanorde: niet 'ik' ontkent het... Dus als het denken beseft dat wat het ook doet, welke beweging het ook maakt, wanorde is... dan is er stilte... Het is stilte die orde teweegbrengt, niet het denken.'*²²

De verborgen volmaaktheid die al in ons is schijnt alleen zonder enige belemmering als wij stil worden en geen wanorde scheppen met onze eigen gedachten. Lijden is een tijdelijke wanorde die aangeeft dat wij afgedwaald zijn van de harmonie en ons instrument niet goed bespeeld hebben. In de laatste paragraaf over onderscheidingsvermogen in *Aan de voeten van de Meester* lezen wij: *'Leer God in alles en iedereen erkennen, hoe slecht hij oppervlakkig ook moge lijken. Gij kunt uw broeder helpen door dat wat gij met hem gemeen hebt, en dat is het Goddelijk Leven; leer hoe dat in hem wakker te maken, leer hoe gij daarop een beroep kunt doen in hem, dan zult gij uw broeder bevrijden van het kwade.'*²³

Maar om dat echt te kunnen doen moeten wij eerst ontdekken hoe wij ons eigen denkvermogen tot stilte kunnen brengen door contemplatieve innerlijke stilte. Zoals hetzelfde boek al eerder zegt: *'Als uw lichaam iets verlangt, wacht dan even, en denk na, of gij het werkelijk verlangt.'*²⁴ Dus als wij stilstaan en ons afvragen, *'Wie ben ik?'*²⁵, wat de meditatieve benadering is van Sri Ramana, zouden wij in staat moe-

ten zijn ons af te stemmen op ons hoger zelf, en dit door ons heen te laten werken. Hetzelfde advies wordt gegeven in *Licht op het Pad*: 'Sta terzijde in de komende strijd, en hoewel je vecht, wees niet jij de strijder. Zoek naar de Strijder en laat hem in je vechten. Neem zijn bevelen aan voor de slag en volg ze op. Gehoorzaam hem niet alsof hij een generaal is, maar alsof hij en jezelf één en dezelfde persoon zijn, en alsof de door hem gesproken woorden jouw eigen geheime wensen tot uiting brengen; want hij is jijzelf, maar toch oneindig veel wijzer en sterker dan jij. Zie naar hem uit, anders zou je hem in het vuur en de opwinding van het gevecht voorbij kunnen gaan; en hij zal jou niet kennen, tenzij jij hem kent.'²⁶

Degenen die dit niveau van beheersing bereiken bij het vinden van het Goddelijk Leven hebben geleerd altijd, van moment tot moment, de Verborgenen Perfectie te ontdekken, het Alom Aanwezig Goddelijk Leven, waarvan Sri Krishna in de *Bhagavad Gita* zegt: 'Hij die mij overal ziet, en alles in mij ziet, hem zal ik nooit loslaten, en hij zal mij nooit loslaten.'²⁷

Verwijzingen

1. Collins, Mabel, *Light on the Path*, The Theosophical Publishing House (TPH), Chennai, 1996, pp.51-4 (II.5-7).
2. Ibid., p.56 (II.8).
3. Hoyle, Fred, *The Intelligent Universe*, Michael Joseph Ltd., London, 1985, pp.16-17.
4. Blavatsky, H.P., *The Voice of the Silence*, TPH, Chennai, 1983, p.2.

5. Hodson, Geoffrey, *The Kingdom of the Gods*, TPH, Chennai, 1987, p.17.
6. Krishnamurti, J.[Alcyone], *At the Feet of the Master*, TPH, Wheaton, 1974, p.7.
7. Blavatsky, H.P., *The Secret Doctrine*, TPH, Chennai, 1978, deel I, p.14
8. Besant, Annie, *Dharma*, TPH, Chennai, 1977, p.10.
9. Ibid., p.12.
10. Blavatsky, H.P. *Foundations of Esoteric Philosophy*, TPH, Chennai, 1993, p.65.
11. Krishnamurti, J., *Education and the Significance of Life*, Victor Gollancz Ltd., Londen, 1966, p.12.
12. Blavatsky, op.cit., noot 4, p.7.
13. Ibid., pp.48-9.
14. Krishnamurti, J. op.cit., noot 11, p.47.
15. Krishnamurti, J., *Freedom from the Known*, Victor Gollancz Ltd., Londen, 1969, pp.35,37-8.
16. *Bhagavadgita*, TPH, Chennai, 1987, p.122 (X.36).
17. Arundale, G.S., *The Lotus Fire*, TPH, Chennai, 1976, p.108.
18. Collins, op.cit., p.25-6.
19. Besant, Annie, *The Theosophic Life*, TPH, Chennai, 1995, p.53-5.
20. Besant, op.cit., noot 8, pp.18-19.
21. Blavatsky, op.cit., noot 4, p.49.
22. Krishnamurti, J., *You Are the World*, Perennial Library/Harper & Row, New York, 1973, pp.107-8.
23. Krishnamurti, J., op.cit., noot 6, p.15.
24. Ibid., p.9.
25. Maharshi, Sri Ramana, *Words of Grace*, Sri Ramanasramam, Tiruvannamalai, 1969, p.1.
26. Collins, op.cit., pp.49-50.
27. *Bhagavadgita*, op.cit., p.85 (VI.30).

Uit: *The Theosophist*, augustus 2003
Vertaling: A.M.I.

De hoofdoorzaak van de wanorde in onszelf is het zoeken naar een werkelijkheid die een ander ons heeft beloofd.

Uit: J. Krishnamurti, *Laat het verleden los*

Kosmische evolutie

In zeven stanza's, vertaald uit het Boek van Dzyan

STANZA III

1. ... DE LAATSTE TRILLING VAN DE ZEVENDE EEUWIGHEID DOORDRINGT DE ONEINDIGHEID. DE MOEDER ZWELT, ZET ZICH VAN BINNEN NAAR BUITEN UIT, ZOALS DE KNOP VAN DE LOTUS.

2. DE TRILLING SNELT VOORT EN RAAKT MET HAAR SNELLE VLEUGEL HET HELE HEELAL EN DE KIEM DIE IN HET DUISTER WOONT: DE DUISTERNIS DIE ADEMT OVER DE SLUIMERENDE WATEREN VAN HET LEVEN ...

3. DE DUISTERNIS STRAALT LICHT UIT EN HET LICHT LAAT ÉÉN ENKELE STRAAL VALLEN IN DE MOEDER-DIEPTE. DE STRAAL SCHIET DOOR HET MAAGDELIJKE EI, DE STRAAL LAAT HET EEUWIGE EI TRILLEN EN DIT LAAT DAARDOOR DE NIET-EEUWIGE KIEM VALLEN, DIE ZICH VERDICHT TOT HET WERELD- EI.

4. DAN VALLEN DE DRIE IN DE VIER. DE STRALENDE ESSENTIE WORDT ZEVEN VAN BINNEN EN ZEVEN VAN BUITEN. HET LICHTGEVENDE EI, DAT IN ZICHZELF DRIE IS, STOLT EN VERSPREIDT ZICH IN MELKWIT STREMSSEL DOOR DE DIEPTEN VAN DE MOEDER HEEN, DE WORTEL DIE GROEIT IN DE DIEPTEN VAN DE OCEAAN VAN HET LEVEN.

5. DE WORTEL BLIJFT, HET LICHT BLIJFT, HET STREMSSEL BLIJFT EN NOG ALTIJD IS OEAOHOO ÉÉN.

6. DE WORTEL VAN HET LEVEN WAS IN IEDERE DRUPPEL VAN DE OCEAAN VAN ONSTERFELIJKHEID EN DE OCEAAN WAS STRALEND LICHT, DAT VUUR, WARMTE EN BEWEGING WAS. DE DUISTERNIS VERDWEEN EN WAS NIET MEER; ZIJ VERDWEEN IN HAAR EIGEN ESSENTIE, HET LICHAAM VAN VUUR EN WATER, OF VADER EN MOEDER.

7. ZIEDAAR, O LANOO! HET STRALENDE KIND VAN DE TWEE, DE ONGEËVENAARDE SCHITTERNDE HEERLIJKHEID: HELDERE RUIMTE, ZOON VAN DONKERE RUIMTE, DIE UIT DE DIEPTEN VAN DE GROTE DONKERE WATEREN TE VOORSCHIJN KOMT. HET IS OEAOHOO, DE JONGERE, DE *** HIJ VERTOONT ZICH STRALEND ALS DE ZOON; HIJ IS DE VLAMMENDE GODDELIJKE DRAAK VAN DE WIJSHEID. DE EEN IS VIER, EN VIER NEEMT DRIE TOT ZICH EN HUN VERENIGING BRENGT DE SAPTA VOORT, IN WIE DE ZEVEN ZIJN DIE DE TRIDASA (OF DE MENIGTEN EN DE MASSA'S) WORDEN. ZIE HEM DE SLUIER OPLICHTEN EN DEZE VAN OOST NAAR WEST ONTROLLEN.

HIJ SLUIT HET HOGERE BUITEN EN LAAT HET LAGERE ZIEN ALS DE GROTE ILLUSIE. HIJ GEEFT DE PLAATSEN VOOR DE STRALENDEN AAN EN VERANDERT HET BOVENSTE IN EEN OEVERLOZE ZEE VAN VUUR, EN HET ENE GEMANIFESTEERDE IN DE GROTE WATEREN.

8. WAAR WAS DE KIEM EN WAAR WAS NU DE DUISTERNIS? WAAR IS DE GEEST VAN DE VLAM DIE BRANDT IN UW LAMP, O LANOO? DE KIEM IS DAT EN DAT IS LICHT, DE WITTE SCHITTERENDE ZOON VAN DE DONKERE VERBORGEN VADER.

9. LICHT IS KOUDE VLAM EN VLAM IS VUUR EN VUUR BRENGT WARMTE VOORT, DIE WATER OPLEVERT: HET LEVENSWATER IN DE GROTE MOEDER.

10. VADER-MOEDER SPINNEN EEN WEB DAT VAN BOVEN AAN DE GEEST IS BEVESTIGD - HET LICHT VAN DE ENE DUISTERNIS - EN VAN ONDEREN AAN ZIJN IN SCHADUW GEHULDE EINDE, DE STOF; EN DIT WEB IS HET HEELAL, GESPONNEN UIT DE TWEE SUBSTANTIES DIE TOT ÉÉN ZIJN GEMAAKT, DAT SVÂBHÂVAT IS.

11. HET ZET UIT ALS DE ADEM VAN HET VUUR EROP IS GERICHT; HET TREKT SAMEN ALS DE ADEM VAN DE MOEDER HET AANRAAKT. DAN GAAN DE ZONEN UITEEN EN VERSPREIDEN ZICH, OM TERUG TE KEREN IN HUN MOEDERS SCHOOT AAN HET EINDE VAN DE GROTE DAG EN OM MET HAAR WEER ÉÉN TE WORDEN; WANNEER HET AFKOELT WORDT HET STRALEND EN DE ZONEN ZETTEN UIT EN TREKKEN SAMEN DOOR HUN EIGEN ZELF EN HART; ZIJ OMSLUITEN DE ONEINDIGHEID.

12. SVÂBHÂVAT ZENDT DAN FOHAT OM DE ATOMEN TE VERHARDEN. ELK IS EEN DEEL VAN HET WEB. ELK WEERKAATST ALS EEN SPIEGEL DE 'ZELFBESTAANDE HEER' EN WORDT OP ZIJN BEURT EEN WERELD.

(Uit H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer*, deel I,
Het ontstaan van de kosmos,
Theosophical University Press)

Bewustzijn voorbij de grenzen

bijna-doodervaringen in perspectief, deel I

– Peter J. Smit

Eindeloos Bewustzijn is de titel van het boek van Pim van Lommel over bijna-doodervaringen (BDE). De Vrije Universiteit te Amsterdam wijdde er op 28 februari 2009 een conferentie aan. Daar sprak Van Lommel zelf. Hij is door het onderzoek naar BDE geïnteresseerd geraakt in de verhouding tussen bewustzijn en materie en de rol die de hersenen daar wel of niet in spelen. Zijn inzichten raken nauw aan theosofische leringen omtrent bewustzijn en dood. De Oude Wijsheid blijkt altijd weer een nieuwe vorm te kunnen vinden.

Onderzoek van Van Lommel: bijna-doodervaringen

De nog jonge cardioloog Van Lommel maakte in 1969 mee dat een patiënt een hartstilstand kreeg. Na hartmassage, beademing en defibrillatie van het hart (een stroomstoot op de borst) herstelde het hartritme zich. De patiënt was gereanimeerd, maar teleurgesteld! Hij vertelde over een tunnel, kleuren, over een licht en andere zaken. Hij was er emotioneel over. Hij had iets meegemaakt wat we tegenwoordig een bijna-doodervaring noemen. Van Lommel was het incident nooit vergeten maar had er niets mee gedaan, totdat hij in 1986 het boek *Terugkeer uit de dood* van George Ritchie las waarin Ritchie zijn eigen BDE beschreef. Een student van Ritchie was Raymond Moody. Van Moody verscheen al in 1975 het boek *Leven na dit leven*. Moody heeft voor het eerst de term 'Near Death Experience' gebruikt, die in het

Peter Smit is sinds oktober 2005 lid van de Theosofische Vereniging in Nederland. Hij studeerde filosofie en pedagogiek in Groningen en Amsterdam.

Nederlands is vertaald als ‘bijna-dood-ervaring’, afgekort BDE.

Als wetenschappelijk materialistisch geschoold arts vroeg Van Lommel zich af hoe het mogelijk was dat iemand tijdens een hartstilstand nog bewustzijn kon ervaren. In zijn woorden:

“Patiënten zijn tijdens een hartstilstand namelijk klinisch dood. Dat wil zeggen dat zij bewusteloos zijn ten gevolge van onvoldoende bloedvoorziening van de hersenen, door het wegvallen van een adequate bloedstroom en/of ademhaling, zoals veroorzaakt wordt door een hartstilstand bij patiënten met een hartinfarct.” Als in een dergelijke situatie niet wordt gereanimeerd kunnen hersencellen tussen 5-10 minuten onherstelbare schade oplopen.

Van Lommel ging daarom in 1986 op zijn polikliniek systematisch alle patiënten die in het verleden waren gereanimeerd vragen of zij zich iets herinnerden vanuit de periode van hun hartstilstand. Hij dacht dat niet zo zou zijn: volgens de moderne medische inzichten is het niet mogelijk bewustzijn te ervaren als je hart stilstaat. Maar tot zijn verbazing hoorde hij in twee jaar tijd twaalf verhalen van mensen die een BDE hadden gehad. Zij beschreven een zeer heldere toestand van bewustzijn, soms met uitredingservaringen. Daarop besloot Van Lommel om nog veel systematischer onderzoek naar dit fenomeen te gaan doen. Hij zette met een paar collega-artsen een wetenschappelijk volstrekt methodisch deugdelijk onderzoek naar dit fenomeen op. De resultaten van die studie verschenen in 2001 in het zeer gerenommeerde medische blad ‘The Lancet’¹.

Van Lommel heeft in medische kringen zowel lof als verguizing meegeemaakt voor zijn onderzoek en classi-

ficatie van BDE’s. Van Lommel is gaan nadenken over dood, hersendood, bewustzijn, onbewustzijn, de verhouding tussen bewustzijn en hersenen en de rol die BDE’s speelt in het leven van degenen die een dergelijke ervaring hebben meegemaakt. Het ging hem om de duiding van de BDE’s. Dat resulteerde in zijn boek *Eindeloos bewustzijn*². Dit boek beleeft inmiddels al vele herdrukken en zal in diverse talen worden vertaald.

De Vrije Universiteit te Amsterdam organiseerde hierover, in samenwerking met de Antroposofische Vereniging in Nederland, de Soefibeweging, de Elisabeth Kübler-Ross Stichting en de Stichting Merkawah (een stichting die het fenomeen BDE als bestaansrecht en voornaamste studieobject heeft), op 28 februari 2009 een conferentie te Amsterdam: ‘Bewustzijn voorbij de grenzen’. Daar spraken niet alleen van Lommel, maar ook interviewde Ria Bremer twee aan het VU Medisch Centrum verbonden artsen. In de middag waren er vele workshops. Priester Bastiaan Baan van de Christengemeenschap besloot de dag met een voordracht over “belevissen met bestervenissen”.

Authentieke ervaringen

Materialistische wetenschappers denken vaak dat BDE’s voortkomen uit verwarde hersenprocessen. Van Lommel heeft dat echter in zijn gepubliceerde onderzoek kunnen uitsluiten. Daardoor is aannemelijk geworden dat het gaat om authentieke ervaringen die niet zijn te herleiden tot fantasieën, psychoses of zuurstoftekorten in de hersenen. Daarbij komt dat een BDE degenen die dit overkomt meestal blijvend verandert, als een soort van ‘inwijding’ tegen wil en dank. Van

Lommel interviewde de door hem onderzochte patiënten na twee jaar en na acht jaar: hun leven was daadwerkelijk in vele opzichten veranderd.

In zijn ochtendlezing legde Van Lommel het nog eens haarfijn en duidelijk uit in een voordracht die de contouren van zijn boek nauw volgde.

Hij begon te spreken over de definitie van klinisch dood: bewusteloosheid in de hersenen ten gevolge van onvoldoende bloedvoorziening. Van degenen die dit in zijn onderzoek overkwam had 82% geen herinneringen aan die periode; 6% van de patiënten had 'enige' herinnering, een lichte BDE; 18% had een matig diepe BDE meegemaakt; 7% had een diepe BDE meegemaakt en 6% een zeer diepe BDE. In zijn voordracht gaf Van Lommel de criteria om de diepte van de ervaring weer te geven. Ik verwijs hier naar zijn boek voor die criteria en ook naar de elementen die zo'n BDE kenmerken. 50% van degenen die een BDE had meegemaakt had ook daadwerkelijk het besef gestorven te zijn. Ook kinderen kunnen BDE's meemaken en daar zeer coherent en levendig over vertellen, ondervond Van Lommel.

Dood: een andere vorm van leven

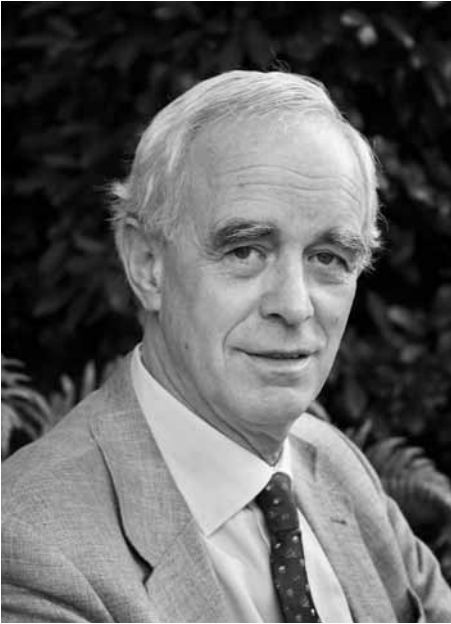
Van Lommel is tot de slotsom gekomen dat dood niet 'dood' bleek te zijn, maar een andere vorm van 'leven'. Ondanks de overigens meestal positieve inhoud van een BDE (het is een over het algemeen verheffende, spirituele ervaring voor degenen die het hebben meegemaakt) komt een enkele keer ook een angstwekkende, duistere ervaring voor. Belangrijker is echter dat een BDE iemand toch blijkt te kunnen traumatiseren. Mensen komen na hun BDE, als zij weer tot leven komen,

vaak in een crisis terecht. Zij worden dikwijls niet begrepen. Familieleden (en zeker medisch personeel) denken dat hun ervaringen geen werkelijkheidsgehalte hebben. Maar degenen die een BDE hebben meegemaakt geven aan dat niets in het leven daarvoor zo werkelijk, authentiek en reëel voelde. Daardoor duurt het soms jaren voordat iemand zijn of haar BDE kan accepteren en kan integreren in het verdere leven. Uiteraard liet Van Lommel in zijn voordracht ook de theorieën en mogelijke verklaringen de revue passeren: BDE's zouden voortkomen uit doodsangst, uit een fysiologisch zuurstofkort of worden veroorzaakt door de medicijnen, uit een fysiologisch zuurstofkort. Al deze factoren heeft hij echter kunnen uitsluiten. De zogenaamde continuïteitshypothese kon hij echter niet uitsluiten: de hypothese dat het bewustzijn daadwerkelijk onafhankelijk van het lichaam kan functioneren en dus *niet* hersengebonden is.

Betekenis van BDE

Van Lommel wijst erop dat BDE's wetenschappelijk van belang zijn, ook de mogelijke implicaties die deze ervaringen met zich meebrengen, en dan met name de hypothese van het tot nu toe veronderstelde maar nooit bewezen concept dat bewustzijn en herinnering het product zijn van en gelokaliseerd zouden zijn in de hersenen. Dat concept wordt door de BDE gefalsificeerd: mensen hebben uittredingservaringen, zij horen soms wat in de operatiekamers gezegd wordt en wat het medische personeel heeft gedaan. Dit terwijl zij officieel enige tijd even dood zijn en logischerwijze geen bewustzijn zouden kunnen hebben van wat er om hen heen is gebeurd. Deze uittredings-

Pim van Lommel (foto: Bernice Siewe)

ervaringen werden door Van Lommel benadrukt, net als de levensschouw, een terugblik op het gevoerde leven dat als een lange film van achteren naar voren aan iemand voorbij trekt. Van Lommel heeft hieruit het begrip 'non-lokaliteit' van het bewustzijn afgeleid. Blijkbaar is het bewustzijn niet aan tijd en plaats gebonden, anders zouden in die korte periode van bijna-dood niet het gehele eerdere leven tot in vele details kunnen worden beschreven. Bovendien beschrijven mensen met een BDE dat zij zich tijdens de BDE zeer verbonden voelen met iedereen en de wereld. Zij 'ontmoeten' tijdens hun BDE vaak ook gestorven geliefden. Er is ook bijna altijd sprake van een bewuste terugkeer in het lichaam terwijl men soms eigenlijk helemaal niet wil terugkomen. Voor bijna iedereen met een BDE is het lastig om de draad van het leven weer op te pakken.

Doordat die ervaringen optreden tijdens uitval van alle hersenactiviteit (zoals met alle mogelijke methodes is gemeten) valt op een gegeven moment ook de hersenstam uit. In de hersenstam wordt de ademhaling gereguleerd. Daarnaast is er totale uitval van de bloedstroom naar de hersenen en is er geen elektrische activiteit meer in de hersenen meetbaar. Toch kan er dan blijkbaar sprake zijn van bewustzijn. De implicaties hiervan zijn dat bewustzijn niet aan hersenen is gebonden. Van Lommel spreekt over de non-lokaliteit van bewustzijn. Met deze term komt hij in de buurt van Rupert Sheldrake die ook van mening is dat bewustzijn zich buiten de grenzen van de stof, van het lichaam uitbreidt. Bewustzijn voorbij de grenzen, in elk geval de grenzen van tijd (geheugen) en ruimte (het fysieke lichaam)³. Het gaat, theosofisch gezien, natuurlijk over het kosmisch bewustzijn dat zich 'beperkt' in de microcosmos, de mens. Er is een bewustzijn dat groter is dan het breindenken alleen, wat bij BDE's naar voren kan komen als de hersenactiviteit wegvalt. Dit is mogelijk al een voorafspiegeling van het latere devachanbewustzijn.⁴ Van Lommel wees erop dat tijdens diepe slaap geen bewustzijn wordt ervaren, maar dat er dan nog wel degelijk sprake is van (gemeten) hersenactiviteit. Ook tijdens algehele anesthesie is hersenactiviteit meetbaar. Bij BDE's is dat echter flagrant niet het geval.

Van Lommel beschreef hoe dit gegeven hem leidde op een zoektocht naar inhoud, betekenis en rol van het menselijke bewustzijn. Hij is geïnteresseerd geraakt in kwantummechanica omdat hier fenomenen worden bestudeerd die in het paradigma, het verklaringsmodel, van de traditionele fysica niet

mogelijk zouden zijn, maar toch worden waargenomen.

Bewustzijn is een anomalie

Velen denken dat bewustzijn een subjectieve ervaring is die voortkomt uit de materie waaruit de hersenen zijn opgebouwd. Met de huidige wetenschap is de *inhoud* van het bewustzijn echter niet te meten of aan te tonen. Magnetische en elektrische stroompjes en bloedactiviteit: die zijn in de hersenen aan te tonen en te meten. Dat zijn echter correlaties of samenhangen die optreden bij ervaringen van bewustzijn. We kunnen die dingen meten terwijl mensen bepaalde ervaringen hebben, maar dat wil *niet* zeggen dat bloedtoevoer en magnetische en/of elektrische stromingen de oorzaken van het bewustzijn zouden zijn. Met evenveel recht kunnen we veronderstellen dat bewustzijn deze fenomenen in de hersenen oproept.

Bij de beschrijving van een eerdere conferentie⁵ kwamen al de voorwaarden van wetenschappelijke revoluties ter sprake. Meestal worden verklarende theorieën ondergraven door fenomenen die als anomalieën worden ervaren. Van Lommel noemt BDE een anomalie voor het huidige 'denkraam' van de wetenschap. Een BDE geeft namelijk de mogelijkheid om niet-lokale fenomenen te beleven (niet lokaal, dat wil zeggen niet gelokaliseerd in plaats en tijd) in de vorm van een naschouw op het leven en soms ook een voorschouw op het leven dat nog doorgaat.

Hier verwees Van Lommel naar de vragen die BDE opriepen en zijn eigen gedachten daaromtrent. De hersenen lijken eerder een soort van communicatiestation te zijn om een deel van het totale (mogelijke) bewustzijn als waak-

bewustzijn te ontvangen, maar ook met de mogelijkheid om te zenden. De non-lokaliteit van bewustzijnsfenomenen heeft, naar Van Lommel meent, geen materiële basis. Het doorbreekt immers de tijdruimte van materie. Hier kwam Van Lommel met vergelijkingen tussen kwantumfysica en bewustzijn zoals hij dat ook in zijn boek beschrijft (met name in hoofdstukken 11 tot en met 14).

Niet nieuw

Van Lommel wijst er ook op dat deze fenomenen (BDE) eigenlijk in alle culturen vanaf de oudheid al werden gerapporteerd, soms wat herkenbaarder en soms wat minder herkenbaar. Ook Plato beschrijft al de ervaringen van een soldaat, Er, die terugkeerde vanuit de dood. We kennen de dodenboeken (Egyptisch en Tibetaans) en we kennen ook ervaringen van bijvoorbeeld christelijke mystici die iets dergelijks hebben meegemaakt. Het komt in alle tijden en culturen voor, ongeacht leeftijd, geslacht, opleidingen of (ge)loofs)overtuigingen. Pas sinds de 70er jaren van de vorige eeuw heeft het fenomeen de naam bijna-doodervaring gekregen. Ook niet oninteressant is het feit dat deze ervaringen lijken op de inwijdingen zoals die in de oude mysteriecultussen in Egypte en Griekenland worden beschreven. Van Lommel toonde nog een illustratie van Robert Fludd (1574-1637), een Engelse natuurkundige, astroloog en occultist. Fludd speelde een rol in de Rozenkruisersbeweging door met zijn in 1617 verschenen *Tractatus apologeticus* het gedachtegoed van de Societas Rosae Crucis te verdedigen⁶. Een tamelijk bekende afbeelding uit een boek van Fludd toont een hoofd met daarbuiten afgebeeld dingen die in het hoofd of

tegelijktijd ver van het hoofd vandaan zouden plaatsvinden. Van Lommel concludeerde hier uit dat Fludd het gevoelsleven, het voorstellingsvermogen, intellect, denkprocessen, herinneringen en visioenen *buiten de hersenen* plaatste. Ook refereerde Van Lommel nog kort aan Plato die al opmerkte dat tijd niet zou bestaan in de onstoffelijke wereld. Van Lommel wijst erop dat ook in vele hedendaagse spirituele tradities deze fenomenen bekend zijn. Mystieke en/of occulte ervaringen zijn vaak een bron van inzicht over de dood, of over de verhouding tussen dood en leven. Ook zijn er verslagen van BDE uit de achtste en de negende eeuw bekend. Van Lommel geeft in zijn boek tevens twee medische verslagen van een BDE uit de negentiende eeuw.

Voor theosofen is dit natuurlijk allemaal niet nieuw. Nieuw is nu weer wel dat Van Lommel met zijn boek blijkbaar een zeer breed publiek weet te trekken. Hopelijk kan de theosofische

beweging/vereniging de inzichten van Van Lommel benutten om ook haar (oude) inzichten in eeuwige wijsheid weer wat actueler over het voetlicht te brengen. Uit de opkomst op dit congres bleek dat daar een grote behoefte aan is.

In het tweede deel van dit artikel zal ik nader ingaan op de verhouding tussen bewustzijn en leven, op BDE bij kinderen, op een workshop die ik in de namiddag op het congres heb gevolgd. Dat artikel zal ook een korte schets geven van de voordracht die Bastiaan Baan, priester in de antroposofisch geïnspireerde Christengemeenschap, over dit thema ten beste gaf.

Noten

1. Lommel, P. van; Wees R. van, Meyers, V.; Elfferich, I. (2001). *Near-death experience in survivors of cardiac arrest: a prospective study in The Netherlands*, *The Lancet* 358, 2039-2045.
2. P. van Lommel: *Eindeloos bewustzijn, Een wetenschappelijke visie op de bijna-doodervaring*, Uitgeverij Ten Have, Kampen, 2007, een recensie van dit boek zal verschijnen in een volgend nummer van *Theosofia*.
3. Vergelijk wat Rupert Sheldrake over het thema van 'Extended consciousness' zei op het Gouden Jubileumcongres van Stichting Proklos, zie *Theosofie* 109/5, van oktober 2008, pp. 212-214.
4. H.P. Blavatsky (HPB) heeft in haar werk regelmatig over dit soort vraagstukken geschreven. Kort en bondig vind je informatie in *De sleutel tot de theosofie*, hoofdstuk VI (over de zevenvoudige natuur van de mens), VII (over de verschillende toestanden na de dood) en IX (over kama-loka en devachan), TUP, Den Haag, 1985. In dit verband is een studie van de 'Devachan-brief' uit *De Mahatmabrieven aan A.P. Sinnet* (TUP, Den Haag, 1979, brief 16, pp. 108-124 of brief 68 in de Engelstalige chronologische editie) zeer leerzaam. Deze brief was een

reactie op een door HPB in *The Theosophist* geplaatst stuk van Éliphas Lévi (zie ook HPB: *Collected Writings III*, pp. 287-299).

5. Zie de verslaglegging rond het eerste gedeelte van de Proklos Jubileum conferentie, *Theosofia* 109/4 van augustus 2008, pp. 171-172 waarin meer informatie

te vinden is over de voorwaarden waaronder wetenschappelijke revoluties plaatsvinden.

6. Op internet, met name bij de Engelse Wikipedia is informatie over Fludd te vinden (zie en ook over deze link van Fludd met de zeventiende eeuwse Rozenkruisers).

Nu we ons gerealiseerd hebben, dat wij ons op geen
uiterlijk gezag kunnen verlaten
bij het teweegbrengen van een totale omwenteling in de
structuur van onze eigen psyche
staan we voor een onmetelijk veel grotere moeilijkheid
ons te ontdoen van ons eigen innerlijk gezag,
het gezag van onze eigen speciale kleine ervaringen
en verzamelde meningen, kennis, denkbeelden en idealen.
Je had gisteren een ervaring die je iets leerde en wat je
geleerd hebt wordt een nieuw gezag -
en dat gezag van gisteren werkt even vernietigend
als het gezag van duizend jaar.

Uit: J. Krishnamurti, *Laat het verleden los*

Gustav Meyrink

Gustav Meyrink, aanvankelijk bankier, legde zich meer en meer toe op het schrijversvak en ontwikkelde een grote interesse voor occulte en mystieke fenomenen.

In al zijn romans en in veel artikelen spelen esoterisch-mystieke invloeden een grote rol. Elementen uit het boeddhisme, joodse en christelijke mystiek, uit de theosofie, maar ook uit de alchemie en de oude Rozenkruisersmystiek spelen in zijn werk een grote rol.

Hij was de oprichter van de eerste Tsjechische theosofische loge, de loge "Zum blauen Stern".

De eerste theosofische loge in Praag, de loge "Zum blauen Stern", werd in 1891 opgericht door Gustav Meyrink.

Zijn verhalend proza evolueerde van griezelve verhalen naar occulte verhalen met een spirituele boodschap. Gustav Meyrink is korte tijd lid geweest van de Duitse Theosofische Vereniging, en bleef zijn leven lang geïnteresseerd in het menselijke bewustzijn en occulte verschijnselen en verklaringen. In 1927 zei Meyrink het Duitse protestantisme vaarwel en bekeerde hij zich tot het Mahayana-boeddhisme.

Op 19 januari 1868 werd Gustav Meyrink om half twee 's nachts te Wenen geboren als Gustav Meyer. Hij was een buitenechtelijk kind van de Duitse baron Karl von Varnbüler von und zu Hemmingen, tevens minister van Staat van het vorstendom Württemberg, en van de actrice Maria Meyer. Haar familie kwam oorspronkelijk uit Steiermark in Oostenrijk en had als oorspronkelijke naam Meyrink. Zijn moeder voedde hem op en zijn vader betaalde zijn scholing en opleiding. Meyrink was een Oostenrijks schrijver. De centra van zijn literaire productie waren Praag en München. Met beide steden had hij gedurende zijn leven een haat-liefde verhouding.

Omdat zijn moeder voor haar beroep vaak speelde in

de steden München, Hamburg en Praag heeft Meyrink aldaar ook zijn schoolopleiding genoten. Na het Praagse gymnasium deed hij daar nog de Handelsacademie. Al in 1888 vestigde hij zich als bankier in Praag. Eerst als medefirmant samen met een neef van de dichter C. Morgenstern, en later als enige firmant van de bank "Meyer & Morgenstern". Meyrink stond al vanaf zijn jeugd kritisch ten opzichte van gangbare maatschappelijke conventies. Hij rebelleerde bewust tegen de zogenaamde 'eerbare burgers' door zijn als snobistisch ervaren kleedstijl, zijn occulte hobby's, zijn hang naar duelleren en door een turbulent nachtleven in de Praagse cafés. Zijn rol van kritische observator in de maatschappij weerspiegelt zich eigenlijk in de hoofdpersonen van al zijn romans en de meeste van zijn verhalen. Daarnaast had hij sinds zijn kindertijd al 'visioenen'. Later leerde hij vanuit die visioenen de overstap naar 'bewust schouwen' te maken.

In 1891 deed hij uit wanhoop over een liefdesaffaire een poging tot zelfmoord. Dit werd verhinderd door een door Meyrink als occult ervaren fenomeen. Hij stond op het punt de trekker van een pistool over te halen en hoorde iets ritselen. Er werd iets onder zijn deur doorgeschoven: een drukwerkje over het leven na de dood. Deze gebeurtenis beschreef

W i e w a s . . .

---

hij later in zijn verhaal "Der Lotse" (de loods/begeleider). Hierdoor werd Meyrinks interesse in occulte en mystieke fenomenen gewekt. Nog geen jaar later stichtte hij de eerste Tsjechische theosofische loge, de loge "Zum blauen Stern". In 1893 ging hij ook zijn eerste huwelijk, met Hedwig Certl, aan. Dat bleek door de jaren een minder gelukkige keuze. Tussen 1893 en 1896 hield hij zich uitvoerig bezig met het bestuderen van theosofisch leergoed, met spiritistische verschijnselen. Ook experimenteerde hij met het gebruik van drugs en zelfhypnose. Wellicht stamt uit die tijd ook een eerste interesse voor alchemie, een veld dat hem zijn verdere leven zou bezighouden. Van zijn kennis op dit gebied maakte hij een tamelijk beelddend gebruik in de vertelling "Der Mönch Laskaris" (Laskaris, de monnik). Ook kabbala, esoterisch christelijke stromingen en vele vormen van Oosterse wijsheid behoorden tot zijn interessegebied. Tot zijn dood beoefende hij yoga en diverse vormen van meditatie. Volgens de Engelse Wikipedia zou hij ook een tijdje lid zijn geweest van de Hermetic Order of the Golden Dawn in Londen. Dat zou blijken uit een brief van William Wynn Westcott, één van de oprichters van die magische orde, uit 1893. In zijn thematiek is Meyrink

daarnaast beïnvloed door de Duitse auteur E.Th.A. Hoffmann en de Amerikaanse schrijver E.A. Poe.

Meyrink had in Praag een uitgebreide vrienden- en kennissenkring. Daartoe behoorden o.a. Max Brod, Alexander Roda Roda, Franz Wedekind, Heinrich Mann en Hermann Hesse. In augustus 1896 leerde hij Mena Bernt kennen, een nichtje van de dichter Rainer Maria Rilke. Hij verloofde zich heimelijk met haar in de herfst van datzelfde jaar. Ze trouwden pas in 1905, nadat Meyrink van zijn eerste vrouw was gescheiden. Het huwelijk vond plaats in Dover, Engeland, om een al te groot schandaal in het eigen land te vermijden.

In 1902 was Meyrink betrokken bij een proces dat leidde tot het bankroet van zijn bankiershuis. De oorzaak van een en ander was gelegen in het feit dat hij een sterk ontwikkeld eergevoel had. Op enig moment werd zijn vrouw tijdens een wandeling met hem niet gegroet door een bepaalde reserve-officier. Hij ervoer dat als een affront. Zo kwam het tot beledigingen over en weer. Meyrink eiste een duel met deze officier. Dit duel kwam niet tot stand: de militair was door beroepsverplichtingen verhinderd en maakte hem bovendien duidelijk dat hij Meyrink niet een geschikte duelpartner vond, omdat deze een bui-

tenechtelijk kind van een actrice was. Dat was natuurlijk een voltrefter op een oude psychische wond. Het gevolg was dat Meyrink bijzonder heftig reageerde en de zaak escaleerde. Aangezien Meyrink al sedert 1901 was gaan schrijven voor het satirische tijdschrift "Simplicissimus", behoorde hij tot een meer links-liberale groep in de samenleving. In de cafés genoot men van zijn mysterieuze vertellingen en 'spookverhalen', waarvan hij er later ook vele publiceerde. Daardoor werden echter ook in 1902 geruchten de wereld in geholpen dat hij met occultisme en spiritisme zijn bankiersvak frauduleus zou bedrijven. In elk geval kwam Meyrink in opspraak, en moest hij naar de gevangenis, waaruit hij twee maanden later echter al weer werd vrijgelaten. Zijn bank moest hij wegens faillissement sluiten.

Al met al ging hij zich meer en meer richten op het schrijversvak. Vanaf 1901 schreef hij regelmatig voor het satirische tijdschrift *Simplicissimus*. In 1903 verscheen zijn eerste boek "Der heisse Soldat und andere Geschichten", 'de hete soldaat en andere verhalen'. In 1904 vestigde Meyrink zich in Wenen waar hij hoofdredacteur werd van het blad "Der liebe Augustin". In deze periode heeft hij veel contact met zijn vakbroeders en andere kunstenaars die aan

W i e w a s . . .

---

het blad bijdragen.

Van 1905-1906 leefde Meyrink met zijn nieuwe vrouw Mena gedurende een jaar in Montreux. Daar wordt zijn dochter Sibylle Felizitas geboren. In 1907 verhuisde hij met zijn familie naar München. Hij verkreeg het Beierse staatsburgerschap. Beieren was nog een apart vorstendom. Dit is ook het jaar waarin weer een bundel verhalen van hem verscheen: "Das Wachsfingernkabinett" (De kast met poppen van was). In hetzelfde jaar begon hij al te werken hij aan zijn eerste roman "Der Golem" (de golem). In 1908 werd zijn zoon Harro Fortunat geboren. In het seizoen 1909-1910 werd zijn theaterstuk "Der Albino" in Wenen en later in München opgevoerd. Tussen 1909 en 1914 vertaalde hij zestien dikke delen romans en werken van de Engelse auteur Charles Dickens. In 1911 vestigde Meyrink zich aan het meer in Starnberg, in de buurt van München.

Tijdens de eerste Wereldoorlog, in 1915, verscheen zijn eerste esoterische roman Der Golem. De titel van deze roman is geworteld in een zeventiende-eeuwse Joodse legende over een rabbijn die van klei een levend wezen schiep, de golem, dat de Joodse gemeenschap beschermde als er weer pogroms waren. De rabbijn had dit wezen met kabbalistische magie tot leven gewekt. In

Der Golem is de hoofdpersoon Athanasius Pernath. Een verteller die – mooi en omsluitend beschreven – eigenlijk een tweede persoon in zichzelf gewaar wordt met dezelfde naam: een symbool van het hogere Ego. Tijdens een visionaire droom verkrijgt de verteller de identiteit van Pernath van dertig jaar daarvoor. Een droom die werd opgewekt doordat hij per ongeluk zijn hoed ruilde met die van de oude Pernath. Het is een expressionistisch, bizar boek, spelend in de Joodse gemeenschap in Praag aan het einde van de 19^e eeuw.

Het tweede esoterische boek verscheen in 1916: Das grüne Gesicht (het groene gezicht), dat zich voornamelijk in Amsterdam afspeelt. Ook hier spelen elementen uit het jodendom, maar ook vanuit het christendom een belangrijke rol. Duidelijker dan in Der Golem is hier sprake van een hoofdpersoon die een mystieke ontwikkeling doormaakt. In beide boeken is ook een ongelukkige liefdesgeschiedenis die de handeling ondersteunt en is er sprake van een mystieke vereniging van het vrouwelijke en het mannelijke; een proces dat leidt tot verlichting. Hierin kan men ook het alchemistische streven zien om in zichzelf de vereniging van vrouwelijk en mannelijk te laten optreden en men tot de esoterische hermafrodit wordt.

Tijdgenoten spraken van magische boeken of 'magisch-realistische' boeken omdat Meyrinks werken handelden over buitenzintuiglijke fenomenen en duidelijk ook de vraag stellen naar de metafysische zin van het leven. Hermann Hesse wees er echter op dat het toch duidelijk om esoterische romans gaat: romans waarin de hoofdpersonen een occulte en later meer mystieke ontwikkeling doormaken.

Dit geldt nog in sterkere mate voor het in 1921 verschenen werk "Der weisse Dominikaner" (de witte dominicaan) en voor zijn laatste grote roman: "Der Engel vom Westlichten Fenster" (de engel van het westelijke venster). Dit laatste werk schreef hij in samenwerking met zijn vriend Schmid Noerr.

In 1917 verscheen de roman "Walpurgisnacht", een naam van de oude heksenacht. Ook dit boek speelt weer in Praag en toont het verval van de decadente oude aristocratie. Het is een boek waarin het volk in opstand komt, gedreven door kwade machten, en in de stad Praag een bloedbad aanricht. In datzelfde jaar wordt Meyrink voorwerp van een tegen hem gerichte antisemitische lastercampagne. Meyrink was echter – anders dan zijn lezers dachten – niet joods.

In 1918 werd hij 50: in het Münchener Schauspielhaus

W i e w a s . . .

---

werd een feestelijke dag ter ere daarvan voor hem gehouden. In 1919 en 1920 ging hij ook aan filmscripts werken.

Speciale vermelding verdient zijn samen met Schmidt Noerr geschreven verzameling "Goldmachergeschiedten" (goudmakersverhalen), alchemistische verhalen. Ook vertaalde hij een aan Thomas van Aquino toegeschreven verhandeling over de Steen der Wijzen.

Vanaf 1927 nam Meyrinks gezondheid af. In 1932 kreeg zijn zoon Harro een ski-ongeluk dat zijn ruggengraat zo

ernstig beschadigde dat hij zijn leven lang aan een rolstoel gekluisterd zou blijven. Harro kon die gedachte niet verdragen en pleegde zelfmoord. Meyrink herstelde emotioneel niet meer van deze slag en begon zelf weg te kwijnen totdat hij op 4 december 1932 overleed.

In al zijn romans en in veel artikelen spelen esoterisch-mystieke invloeden een grote rol. Elementen uit het boeddhisme, joodse en christelijke mystiek, uit de theosofie, maar ook uit de alchemie en de oude Rozenkruisersmystiek spelen in zijn werk een

grote rol. Het merendeel van zijn romans is in het Nederlands vertaald en uitgegeven bij de Rozekruis Pers van het Lectorium Rosicrucianum.

Bronnen:

Frans Smit: Gustav Meyrink, Deventer 1986

Theodor Harmsen: Der magische Schriftsteller Gustav Meyrink, seine Freunde und sein Werk, Amsterdam, 2009

Artikelen over Meyrink op de Duitse en Engelse sites van Wikipedia.

PJS

Liefde is niet het product van het denken dat het verleden is. Het denken kan onmogelijk liefde kweken. ...

De liefde is steeds werkzaam aanwezig. ...

Waar liefde is, kan daar vergelijking zijn?

Wanneer je iemand liefhebt met je ganse hart,
je ganse geest, je ganse lichaam, met je ganse wezen,
is daar vergelijking? Als je jezelf geheel overgeeft
aan die liefde, dan is er geen ander.

Uit: J. Krishnamurti, Laat het verleden los

V e r e n i g i n g s n i e u w s

Verslag ledendag 7 maart Spreken kun je leren

Op zaterdag 7 maart 2009 was de jaarlijkse dag voor leden van de Theosofische Vereniging in Nederland op het Internationaal Theosofisch Centrum in Naarden. Het thema was *Spreken kun je leren*. Alice Bouwland gaf 's ochtends een PowerPoint presentatie over inspirerende personen in de theosofische beweging en lichtte aan de hand van schema's toe hoe je een pakkende presentatie kunt maken. Hierop gingen de leden in groepjes van vier met elkaar aan het werk om in vijf kwartier met elkaar een fictief tweedaags TVN-congres of school te organiseren. Daarna volgde het toepassen van het geleerde in de praktijk: een korte presentatie aan de andere leden.

Hier volgen enige opmerkingen van aanwezigen.
- Wat ik geleerd heb is, dat ik, als ik ideeën opper, die door een ander kunnen worden opgepakt en dan in een gewijzigde vorm weer opduiken.

- Het vraagt om diepergaande training om meer goede sprekers voor de TVN te rekruteren
- Zinvol om niet alleen te luisteren, maar ook te oefenen en samen bezig te zijn
- Informatie was zeer waardevol en de presentatie (Alice) erg prettig
- Overzichten, hand- outs, zijn nuttig om structuur aan te brengen
- Advies voor de volgende ledendag: hoe kun je PR doen voor je eigen loge of centrum
- Een groepspresentatie 'life' doen is oefenen in je kwetsbaar opstellen.
- Deze ledendag toonde een verschuiving van consumeren naar zelf actief meedenken en meebouwen.
- De TVN heeft veel bevoegen leden die in staat zijn een pakkende presentatie te geven.
- Een heel leerzame ervaring, plezierig gebracht
- We moeten werkelijk eens een ledendag houden waarin de structuur van de vereniging centraal staat.

Agenda Nederland

mei 2009

- 16 Amsterdam, nationale studiegroep *De Geheime Leer*
- 23 Bilthoven, Conferentieoord Renova, *Geroepen door het wereldhart*, georganiseerd door de Bibliotheca Philosophica Hermetica

juni 2009

- 13 Amsterdam, nationale studiegroep *De Mahatma Brieven*

juli 2009

- 25 en 26 ITC Naarden, seminar *Ancient Egyptian Esotericism and the underlying Theosophical Gnosis*, door John Gordon (Engelstalig)

augustus 2009

- 27-30 Naarden, silent retreat *Steps to Spiritual Realisation* met Trãn-Thi-Kim-Diêu (Engelstalig)

november 2009

- 14 en 15 najaarsweekend TVN

De nationale studiegroepen vinden plaats in de Tolstraat te Amsterdam.

*Voor nadere inlichtingen over alle genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de TVN.: 020-6765672.
Zie ook www.theosofie.nl.*

- Naar elkaar luisteren, dat was deze keer heel sterk aanwezig.
- Het doel van de dag was niet duidelijk omschreven in het foldertje.
- Het leren van lichaamstaal, je bewust maken daarvoor.
- Ik heb het belang geleerd van het kiezen van de juiste woorden
- Leuk om weer eens vanuit een andere hoek te kijken naar dezelfde onderwerpen.
- De presentatie van alle groepen was origineel; iedere groep had zijn eigen onderwerp
- De verwachting bij diverse mensen over de inhoud van deze dag bleek niet te kloppen. Hier kan beter over gecommuniceerd worden naar de leden
- Grappig is dat er echt vijf verschillende presentaties waren. Hieruit valt veel te leren.
- Het zou ook wel goed zijn om individueel wat feedback te krijgen
- In eerste instantie vond ik de opdracht wat over de kop getild. Toch verbaasde het me dat het mogelijk is om fictief een symposium te organiseren in zo'n korte tijd.

WK

Naarden, voorjaarsdag TVN op 4 april 2009 Scheppende krachten in de natuur en in de mens.

Een verslag van de lezing van Gert Jan van der Steen:
*Schepping en Transformatie:
verschillende referentiekaders.*

Gert Jan wil tijdens zijn lezing onderzoeken wat de esoterische benadering van de schepping en de schepende krachten zou kunnen zijn. Wat heb je er aan en hoe kan je er iemand mee helpen?

Schepping is iets nieuws voortbrengen. De vraag wordt gesteld of er iets nieuws wordt voortgebracht, wordt het geschapen, door wie, door God? Zijn schepende krachten eenmalig of werken ze door? Gert Jan wil via de esoterie naar deze vragen kijken, dat betekent dat hij van de ene laag naar de andere gaat.

Trilling en resonantie komen overal voor. Het een neemt de trilling van de ander over. Schepping kan uit geluid ontstaan. Computerprogramma's kunnen weer andere computerprogramma's doen ontstaan. De vraag is: wat is eigenlijk het einde van al deze mogelijkheden? Er zijn altijd meer problemen dan je kunt oplossen. Volgens Gert Jan is dit terug te gelei-

Agenda buitenland

juni 2009

11-13 Parijs, nationale conventie Franse TS, *The Music of the Universe- The Harmony of the Soul*, met Halldor Haraldsson (IJsland)

25-29 de zomerschool van de TS in IJsland wordt of in IJsland, of op het ITC in Naarden gehouden

juli 2009

9-15 Lippstadt (Duitsland), Duitse zomerschool *To Live Theosophy*, mogelijk met Mary Anderson

augustus 2009

1 Nottingham (Verenigd Koninkrijk), Engelse zomerschool, *Spiritual Awareness in the 21st Century*

U kunt schenkingen doen aan de TVN, aftrekbaar voor uw aangifte inkomstenbelasting.
Ook legateren aan de TVN is een mogelijkheid.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de penningmeester van de TVN.

V e r e n i g i n g s n i e u w s

den door getallen. Hij noemt ook de generatieve taalkunde, waarin een zin gaandeweg wordt geschapen volgens een grammatica. Vaak heeft een zin twee (of meer) betekenissen; zodoende kan spraakverwarring ontstaan. Deze spraakverwarring zal waarschijnlijk altijd wel blijven bestaan, omdat mensen verschillend naar de dingen kijken.

De dieptepsychologie gaat van het onbewuste naar het bewuste. Dit zou je een vorm van scheppen kunnen noemen. In de cosmogonie zien we het gaan van licht naar duisternis.

In scheppingsrituelen (onder andere bij wicca-groepen en vrouwengroepen) worden rituelen gebruikt waardoor de schepping tot zijn begin wordt teruggevoerd.

Er zijn allerlei theorieën over de schepping – zie bijvoorbeeld de kwantumcosmologie. De mythische visie laat een beweging zien van chaos naar orde.

De Edda – een oud mythisch gedicht over de schepping laat een onderwereld en een bovenwereld zien. Ook komt in diverse religieuze stelsels het creationisme of de doorgaande evolutie voor.

Vanuit de esoterie belicht kunnen we een zevenvoudige ge-laagdheid constateren. Er

is emanatie van binnen uit. Alles is levend, mineraal, plant, dier, mens, deva, engel, aartsengel enzovoort.

Versillende gedachten doen zich voor, onder andere in de joodse kabbala (zie de Sefer Yetzirah). De Gnosis kent de val, Plato sprak over de idee: er is iets wat een beweging is. Proclus was van mening dat er eerst onzichtbare cirkels zijn, daarna zichtbare cirkels. Rozenkruisers voegen de geest toe aan de materie en transformeren deze naar spirituele energie. Mevrouw Blavatsky is bekend geworden door haar Cosmogonie (zie de Stanza's), Leadbeater heeft het over de emanaties van de Drie- Eenheid (welke in feite de grondslag van alle godsdiensten is).

In vele stelsels kan een openbaring in de schepping gezien worden van het goddelijke naar het stoffelijke.

Esoterische ideeën over de schepping.

Er wordt wel gesproken over de schepping van het kwaad. Door verschillende trillingen (hoe die ook beschreven worden) eindigt deze schepping bij Liefde en Bestemming. De krachten op het ene gebied werken door op het andere gebied (zie ook Steiner); er is als het ware

Agenda loges en centra

Voor nadere inlichtingen kunt u contact opnemen met de betreffende loges/centra (zie adressenpagina).

juni 2009

Arnhem

8 *De Geheime Leer*, studiegroep, Ineke Vrolijk

Den Haag

13 *De Geheime Leer*, cursus, Ineke Vrolijk

Rotterdam

2 Mystagogie, lezing, Bep Meereboer

9 Mozart en Die Zauberflöte, lezing, Adri van Houten

16 *De Stem van de Stilte*, studieavond, Ronald Engelse

Zuid-Limburg

4 Astrologiecursus, Ine Hoeymakers

14 Morfogenetische velden: wetenschappelijke, filosofische en spirituele aspecten, lezing, prof. Hans Gerding

18 *De Geheime Leer* deel I, cursus, David Roef

20 Karmische astrologie en het systeem van Carteret, workshop, Bastiaan van Wingerden 24

De Stem van de Stilte, cursus, David Roef

25 Astrologiecursus, Ine Hoeymakers

Wist u dat in de Tolstraat 154 te Amsterdam niet alleen het hoofdkantoor van de TVN is gevestigd, maar ook de 'theosofische boekhandel Adyar' en de 'theosofische bibliotheek' met een unieke collectie theosofische, religieuze en esoterische literatuur?

V e r e n i g i n g s n i e u w s

---

een netwerk van scheppende krachten. De Nieuw- Zeelander Geoffrey Hodson heeft deze krachten uitgebreid en goed beschreven. Hij schreef ongeveer vijftig boeken, waarvan vijf door bemiddeling van een engel. Zijn cosmologie sluit aan bij de kabballa. Creatie is voor hem emanatie (van hoog naar laag) onder leiding van intelligente krachten. Rudolf Steiner heeft de krachten verbonden met de kosmos, ontwikkelingsfysiologie, occult gezien. Dion Fortune spreekt met mentale abstractie over een allereerste creatie als beweging in ruimte. Deze beweging wordt tot cycli die alle ritmes in de kosmos bepalen. Het creatieve vuur daalt neer in de stof; daardoor ontstaan creatieve processen, die chaos transformeren in kosmos. Het creatieve vuur gaat zich dan inperken (de cosmische Christus gaat gekruisigd worden). De zonnelogos ademt in en uit (ritmisch). De scheppende goden transformeren die kracht van hoog naar laag. De schepping gaat door, totdat de kosmos zo complex

wordt dat zij terugkeert in het ongemantifesteerte.

Ons bewustzijn is creatief wanneer het, door onverdeelde aandacht, een subjectief ervaren objectief maakt.

Er zijn negen hiërarchieën; deze brengen engelen voort, in alle mogelijke combinaties, onder andere bouwers van menselijke of dierlijke vormen. Ook godsdiensten, groepszielen van dieren, planten en mineralen worden 'gebouwd.' Energie wordt ook uitgestort in de oceanen. Er is kundalini- energie.

De creatieve energieën met zelfbewustzijn zijn gebouwd van licht of materiaal dat licht geeft. Zij manipuleren als het ware krachten. Zij zien onze gedachteprocessen en emoties. Zij zijn altijd bewust van eenheid. Zij dienen de wereld door hulp aan mensen te geven, iedere kracht heeft daarbij zijn eigen specialisatie.

Met betrekking tot mensen kunnen we zeggen dat er een zaad- atoom is; een Ego dat indaalt heeft een volledig beeld in zich van vorige incarnaties. Bij de conceptie laat het Ego al een 'woord' horen.

Er is ook ritme in het lichaam. Wanneer een lichaam ziek is kan het ritmisch hersteld worden.

Met betrekking tot natuurwezens kunnen we zeggen dat elk onderdeel van een plant een eigen noot heeft. Die roept etherische wezens, zij deponeren als het ware materiaal in de plant.

Met betrekking tot de mensen kunnen we zeggen dat het geestelijk wezen indaalt in het menselijk wezen.

Er is een toon (een akkoord) voor alles, dus ook voor goud en zilver en ook voor deva's. Er is een evolutionair plan voor alles; dit plan kan door bewustzijn ontwikkeld worden. Doel van de mens is om met de creatieve kracht (God) samen te werken. Dat kan onder andere door rituelen.

De mens is in feite een zonnelogos in wording. Een goddelijke schepper moet zelf elke vorm bewonen die hij scheidt, hij moet daarmee als het ware eeuwig verbonden zijn. Uiteindelijk zal de mens tot aan de Godheid gaan – dat wil zeggen bewust zijn met de Zonnelogos.

EKB

*Alleen wanneer wij zien zonder enig vooraf gevormd begrip,
zonder enig beeld, kunnen wij met alles in het leven
in direct contact komen.*

Uit: J. Krishnamurti, *Laat het verleden los*

90 6175 088 1
Blavatsky, Collins, Alcyone (Krishnamurti)
Drie Wegen, één Pad (g) € 20,50

90 6175 086 5 - Mills, Joy
Op de Drempel van het Heilige Pad
(p) € 13,50

90 6175 082 2 - Olcott
Boeddhistische catechismus (g) € 17,50

90 6175 081 4 - Varma
Leringen over Leeringschap (g) € 15,75

90 6175 078 4 - Subba Row
Studies in de Bhagavad Gita (g) € 15,75

90 6175 075 x - Taimni
De yoga-sutra's van Patanjali
(g - 5e dr) € 22,50

90 6175 076 8 - Taimni
Zelfrealisatie door Liefde
de Bhakti-Sutra van Narada (p) € 13,50

90 6175 073 3 - Taimni
Het geheim van Zelf-realisatie
de pratyabhijna hridayam van ksemaraja
(p) € 11,00

90 6175 074 1 - Leadbeater
De chakra's (p - 7e dr) € 15,75

90 6175 070 9 - Visser Zeven sferen
theosofie als leidraad voor psychologie en
levensbeschouwing (p - 2e dr) € 11,00

90 6175 072 5 - Jansen
Een kern van broederschap - 100 jaar
Theosofische Vereniging in Nederland
(g) € 17,50

9061750830 - Mills, Joy
From inner to outer Transformation (p) € 7,25

9061750717 - Krishna, P
Right Living in Modern Society (p) € 8,85

9061750687 - Mills, Joy
Living in wisdom (p) € 6,75

90 6175 069 5 - Burnier, Radha
Regeneratie van de mens (p) € 7,95

90 6175 066 0 - Lemkow
Het heelheid-principe (p) € 15,00

90 6175 067 9 - Hoskins *Grondslagen van
esoterische filosofie* (p) € 5,65

90 6175 065 2 - Smith
Waarheid is een land zonder paden
reis met Krishnamurti € 13,00

9061750644 - Burnier, Radha
Human Regeneration (p) € 10,50

90 6175 063 6 - Algeo, John
Reïncarnatie in kaart gebracht (p) € 10,50

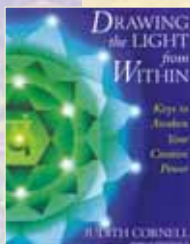
90 6175 062 8 - Audoin
Een benadering van theosofie (p) € 7,95

90 6175 061 x - Mills *Leven in wijsheid*
lezingen over "de Geheime Leer" (p) € 7,95

90 6175 060 1 - Taimni
Een weg tot zelfontdekking (p) € 15,75

90 6175 059 8 - Nicholson
Oude wijsheid, modern inzicht (p) € 13,00

90 6175 085 7 - Sanat, Aryel
Het innerlijke leven van Krishnamurti
(p) € 19,50

Drawing the Light from Within

Keys to Awaken Your Creative Power

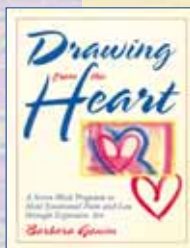
Judith Cornell

Quest Books

ISBN 978 0 8356 0756 8

235 pages, paperback

Price € 20,50

Drawing From the Heart

A Seven-Week Program to Heal Emotional Pain and Loss through Expressive Art

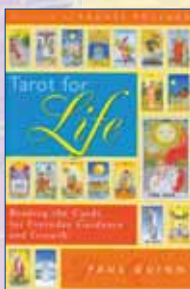
Barbara Ganim

Quest Books

ISBN 978 0 8356 0832 9

117 pages, paperback

Price € 22,50

Tarot for Life

Reading the Cards for Everyday Guidance and Growth

Paul Quinn

Foreword by Rachal Pollack

Quest Books, 2009

ISBN 978 0 8356 0879 4

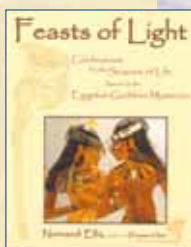
296 pages, paperback

Price € 17.50

Theosofische boekhandel Adyar

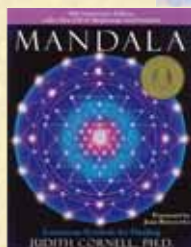
Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
tel. (020) 676 56 72; fax (020) 675 76 57
e-mail: books@theosofie.nl; website: www.theosofie.nl
openingstijden: di. t/m vr. 13.00-17.30, za. 13.00-17.00 uur
een boekenlijst wordt u op aanvraag toegestuurd

Feasts of Light

*Celebrations for the Seasons of Life
Based on the Egyptian Goddess
Mysteris*

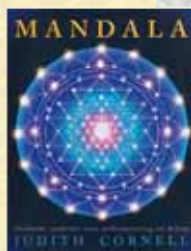
Normandi Ellis
Quest Books
ISBN 978 0 8356 0744 5
192 pages, paperback
Price € 20,50

Mandala

*Luminous Symbols for Healing
(with CD) Judith Cornell*

Quest Books
ISBN 978 0 8356 0847 3
175 pages, paperback
Price € 26,00

Mandala

*Stralende symbolen voor
zelfontplooiing en heling*

Altamira-Becht
ISBN 978 90 6963593 4
173 blz., paperback
Prijs € 25,00

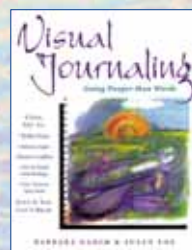

The Personal Aura

with 19 full Color Illustrations

Dora van Gelder Kunz
Quest Books
ISBN 978 0 8356 0671 4
211 pages, paperback
Price € 19,50

Visual Journaling
Going Deeper than Words
Barbara Ganim and Susan Fox
Quest Books
ISBN 978 0 8356 0777 3
192 pages, paperback
Price € 22,50

The background of the entire page is a close-up photograph of cherry blossoms. The flowers are in various stages of bloom, with some showing a light pink hue and others appearing more white. The branches are dark and woody, creating a complex pattern against the lighter flowers. The lighting is soft, highlighting the delicate petals.

**Doeleinden van de
Theosofische Vereniging:**

**Het vormen van een kern van de
universele broederschap der mensheid
zonder onderscheid van ras, geloof,
geslacht, kaste of huidskleur.**

**Het aanmoedigen
van de vergelijkende studie
van godsdienst, wijsbegeerte
en wetenschap.**

**Het onderzoeken van de
onverklaarde wetten in de natuur
en van de vermogens die in de mens
latent aanwezig zijn.**